

2015

ADEDE archeologisch rapport 62
Diksmuide - Esenplein

DE SMAELE B., PIETERS H.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 62

Archeologische prospectie met
ingreep in de bodem op het
Esenplein te Esen, Diksmuide.

DE SMAELE B. & PIETERS H.

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2015
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810
Omslagfoto	ADEDE bvba

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	5
2	Inleiding	6
3	Onderzoeksmethode	7
3.1	Doel van het onderzoek.....	7
3.2	Toegepaste methodiek.....	7
4	Geografisch kader.....	8
4.1	Landgebruik	8
4.2	Topografie.....	9
4.2.1	Algemeen	9
4.2.2	Hoogtes op basis van de opmetingen	9
4.1	Bodemopbouw	10
4.1.1	Tertiair geologisch	10
4.1.2	Bodemkaart van België.....	11
4.1.3	Bodemopbouw zoals vastgesteld tijdens het onderzoek.....	12
5	Historisch-archeologisch kader	14
5.1	Beknopt desktoponderzoek	14
5.1.1	Esen, algemeen.....	14
5.1.2	Atlas van Ferraris (1777).....	15
5.1.3	Vandermaelen kaarten (1846).....	16
5.1.4	Popp-kaart	17
5.1.5	Atlas der Buurtwegen	18
5.1.6	Trench map.....	19
5.1.7	Centrale Archeologische Inventaris CAI.....	20
5.2	Prospectie met ingreep in de bodem	22
5.2.1	Algemeen.....	22
5.2.2	Greppels.....	22
5.2.3	Resten van de herberg/gemeentehuis	29
5.2.4	Kuilen en paalkuilen.....	32
5.2.5	Sporen Wereldoorlog 1	35
5.2.6	Resten van de publieke pomp	35
6	Besluit en aanbevelingen	39
6.1	Algemeen besluit.....	39
6.2	Aanbevelingen voor verder onderzoek	40
6.3	Aanbevelingen voor in situ-behoud	40
7	Bibliografie.....	42

8	Lijst van figuren	43
9	Lijst van bijlagen	45

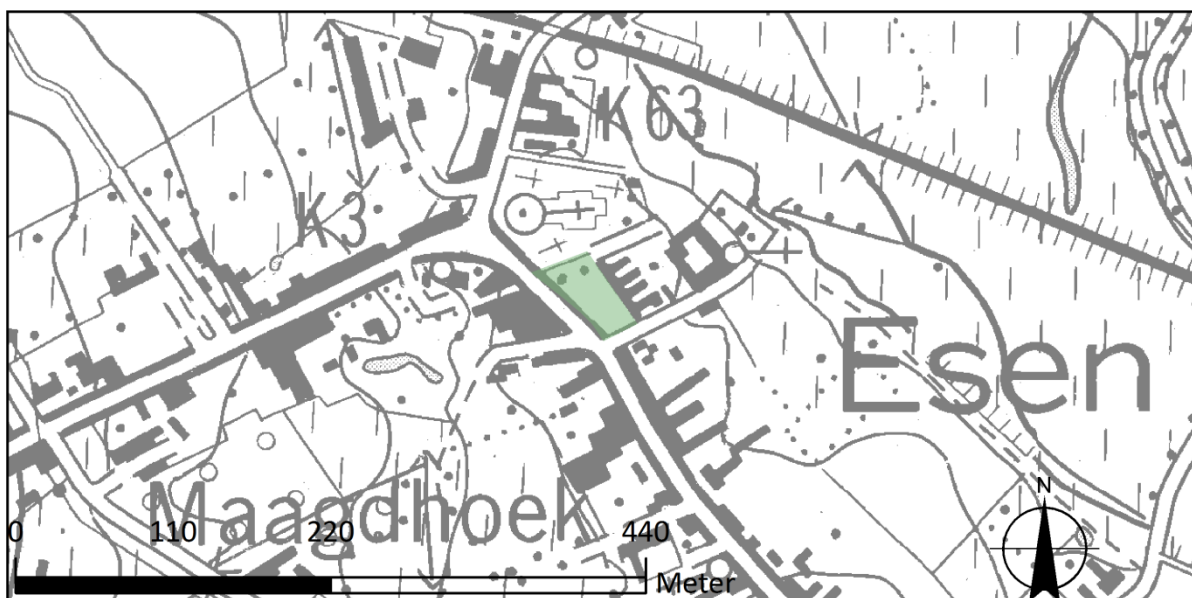
1 Administratieve fiche

Site	Diksmuide – Esenplein
Projectsigle	DIK-ESE
Kenmerk ADEDE	DIKSMUIDE _ Esenplein _A
Ligging	Diksmuide, deelgemeente Esen, Esenplein 47.158,863 x 192.020,702 Meters 47.198,296 x 192.035,517 Meters 47.233,398 x 191.984,460 Meters 47.209,530 x 191.972,579 Meters
Lambert 72-coördinaten	
Kadaster	Afdeling 2, Openbaar domein.
Onderzoek	Prospectie met ingreep in de bodem
Opdrachtgever	Stad Diksmuide
Uitvoerder	ADEDE bvba
Vergunning	2015/127
Vergunninghouder	Bart De Smaele
Bewaarplaats archief	ADEDE bvba De Smaele B. & Pieters H., 2015. <i>Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het Esenplein te Esen, Diksmuide</i> , ADEDE Archeologisch Rapport 62, Gent.
Bibliografische referentie conceptrapport	
Grootte projectgebied	2000m ²
Termijn veldwerk	29 juni 2015 – 30 juni 2015
Resultaten	Versnipperd muurwerk, greppels en kuilen
Aanbeveling	Geen vervolgonderzoek, in situ bewaring

2 Inleiding

Op 29 en 30 juni 2015 werd door ADEDE bvba een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd op het Esenplein te Diksmuide. Dit vooronderzoek gebeurde op vraag van de Stad Diksmuide en kadert in het plan voor de heraanleg van het plein. Hierbij zal de bestaande bestrating (kasseien) worden verwijderd en met oog op een betere bereikbaarheid en verkeersdoorstroom heraangelegd.

Deze ingrepen en dus inherent de vernietiging van het volledige bodemarchief waren de motivatie voor het uitvoeren van een vooronderzoek, waarbij het waarderen van de aanwezige resten centraal stond. In dit kader was een evaluatie van de diepte waarop de archeologische resten zich bevonden essentieel.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart (©AGIV).

Het terreinteam voor het onderzoek op het Esenplein bestond uit Bart De Smaele (vergunninghouder) en Hadewijch Pieters. Het grondwerk werd uitgevoerd door Deneire NV uit Diksmuide. Het rapport werd opgemaakt door Bart De Smaele en Hadewijch Pieters, de determinatie van de vondsten werd uitgevoerd door Bart De Smaele en Hadewijch Pieters. Het Agentschap Onroerend Erfgoed werd vertegenwoordigd door Sam De Decker en Marc Dewilde, de opdrachtgever werd vertegenwoordigd door Benny Jonckheere.

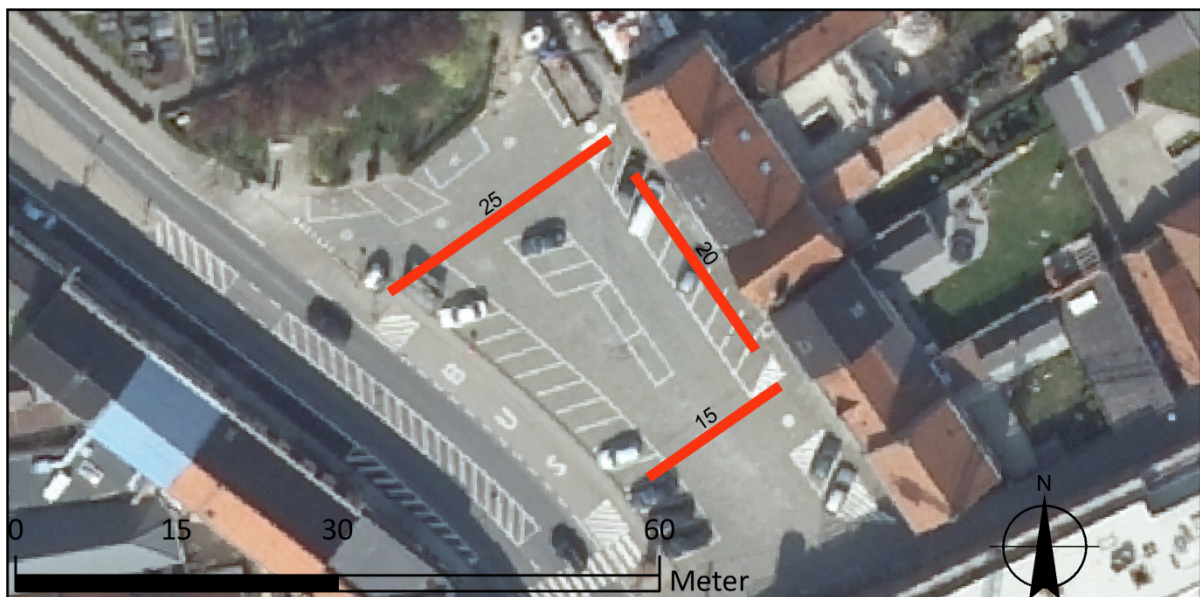
3 Onderzoeksmethode

3.1 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek was het vaststellen, evalueren en waarderen van mogelijke archeologische resten die op de locatie aanwezig zijn, conform het advies van de dienst Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, zoals verwoord in de Bijzondere Voorwaarden.

3.2 Toegepaste methodiek

De toegepaste onderzoeksmethode voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen omvatte het evalueren van het bodemarchief door middel van drie proefsleuven. Het theoretische sleuvenplan omvatte drie proefsleuven van 2 meter breed die het plein twee maal van noordoost naar zuidwest dwarsten en een sleuf die ten opzichte van de andere sleuven 90° gekanteld langs de bestaande huizen lag.

Figuur 2. Theoretisch sleuvenplan.

De aanleg en de registratie van de werkputten gebeurde conform de Minimumnormen Vlaamse Archeologie. De aanleg en de registratie van de kijkvensters gebeurde conform de Minimumnormen Vlaamse Archeologie. De noordelijke proefsleuf werd ingekort omwille van de aanwezigheid van een bushokje, de zuidelijke sleuf werd ingekort om de doorgang naar het plein (voor de afvoer van kasseien) te vrijwaren. Ter compensatie werden de oostelijke en zuidelijke sleuf aan elkaar verbonden.

4 Geografisch kader

4.1 Landgebruik

Het terrein was bij het plaatsbezoek in april 2015 in gebruik als gekasseide parking. In het westen was er sprake van een voetpad bij een busstrook, in het oosten een trottoir en een huizenrij, in het noorden de tuin van het kerkhof en in het zuiden de straat Esenplein.

Figuur 3. Beeld van het onderzoeksgebied op 11 maart 2015.

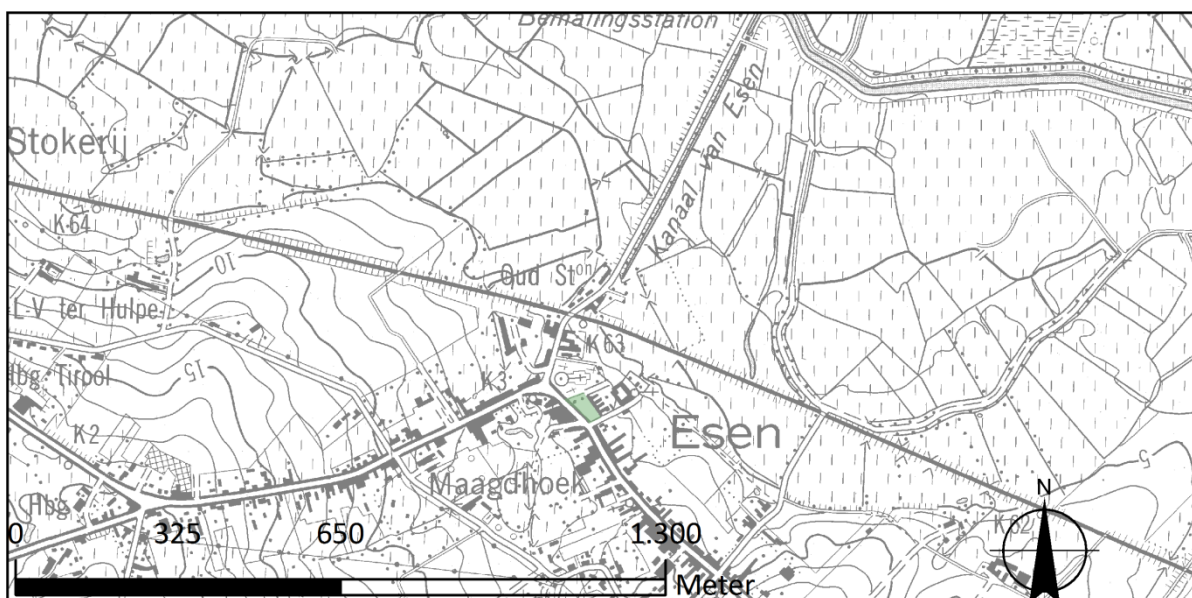
Bij aanvang van het onderzoek was het volledige terrein vrijgemaakt van voertuigen.

De locatie van kabels, leidingen en riolering was gekend bij de opdrachtgever.

4.2 Topografie

4.2.1 Algemeen

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oostelijke helling van een noordwest-zuidoost gerichte helling tussen 7 en 8 meter ten opzichte van de TAW (Tweede Algemene Waterpassing).

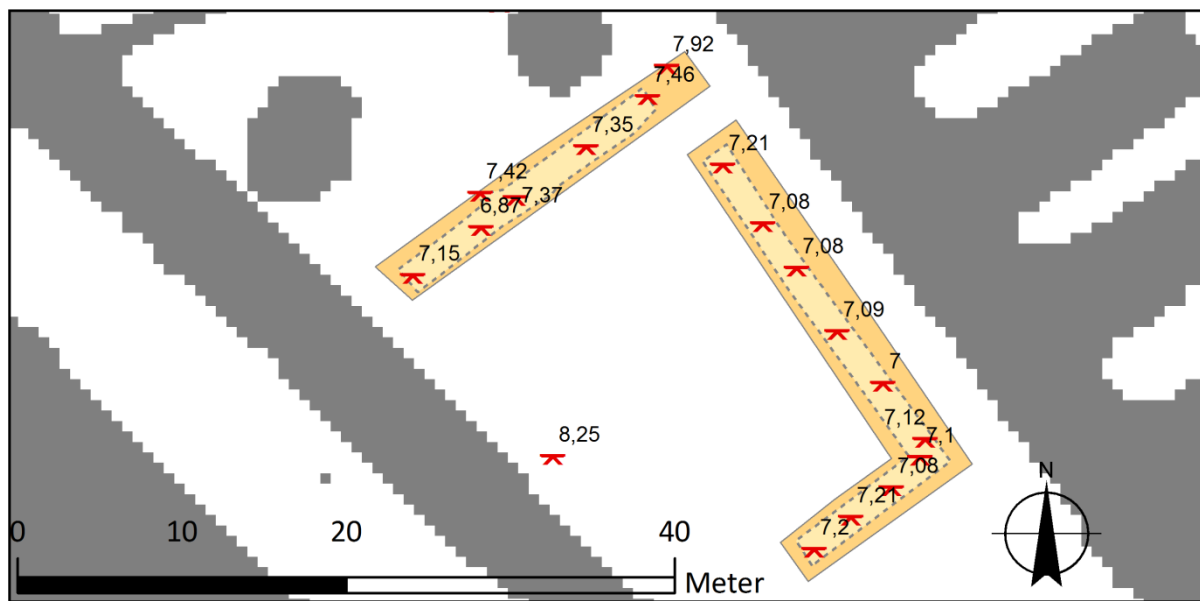
Figuur 4. Onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart in het ruime gebied.

In oostelijke richting is er een scherpe knik naar de laagte van het kanaal van Eesen en de Handzamevaart. Eesen en het onderzoeksgebied liggen dus op de rand van een bewoonbaar gebied.

4.2.2 Hoogtes op basis van de opmetingen

Op basis van de opgemeten sporen en structuren kan een meer gedetailleerd beeld van de hoogtes ten opzichte van de TAW gegenereerd worden.

Het maaiveld bevindt zich op een hoogte van 8,2 tot 8,25 meter ten opzichte van de TAW, wat er op wijst dat het plein vrij vlak is aangelegd.

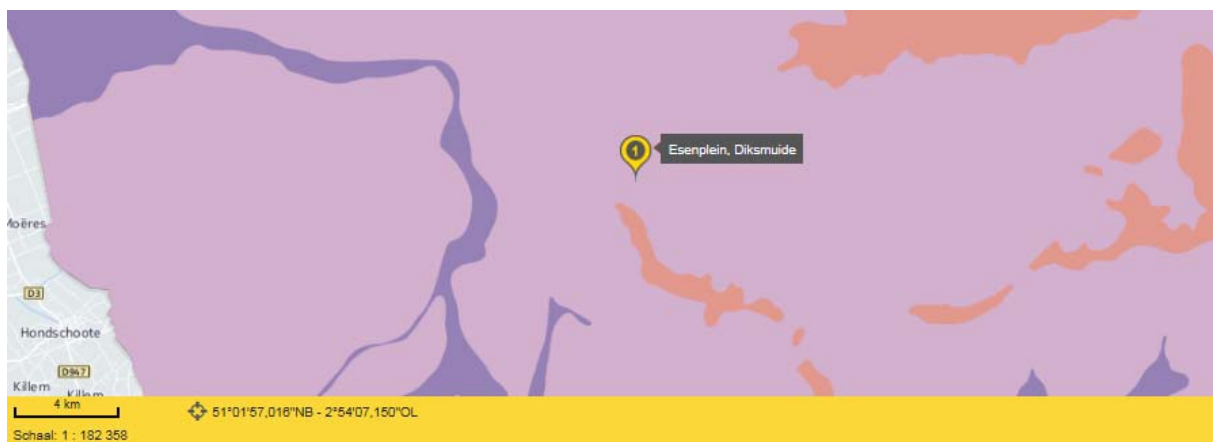
Figuur 5. TAW-waarden van de vlakken en het maaiveld

De harde laag stabilisé bevindt zich op een hoogte van 7,92 meter ten opzichte van de TAW, wat neerkomt op een diepte van 30 centimeter onder het huidige maaiveld. Deze harde laag stabilisé is niet overal even dik (maximaal 15 centimeter). Het archeologisch vlak bevindt zich op een hoogte van circa 7,4 meter ten opzichte van de TAW (zo wel het muurwerk spoor 4 als spoor 7), de leesbare natuurlijke bodem bevindt zich op een hoogte van circa 6,9 tot 7,2 meter ten opzichte van de TAW. Aangezien het vlak in proefsleuf 1 omwille van de zichtbaarheid dieper is aangelegd, kan worden besloten dat de natuurlijke bodem zich op een hoogte van 7 meter ten opzichte van de TAW bevindt, wat neerkomt op een diepte van 1,2 meter onder het huidige maaiveld. Met uitzondering van spoor 4 bevindt het archeologisch leesbare vlak zich dus buiten het bereik van de werkzaamheden voor de heraanleg van het plein.

4.1 Bodemopbouw

4.1.1 Tertiair geologisch

Het onderzoeksgebied bevindt zich tertiair-geologisch binnen de Formatie van Kortrijk, wat in Esen neerkomt op mariene afzettingen van zand, soms met bioturbatie. De zanden worden gedateerd in het Eoceen en zijn 56 tot 33,9 miljoen jaar oud.

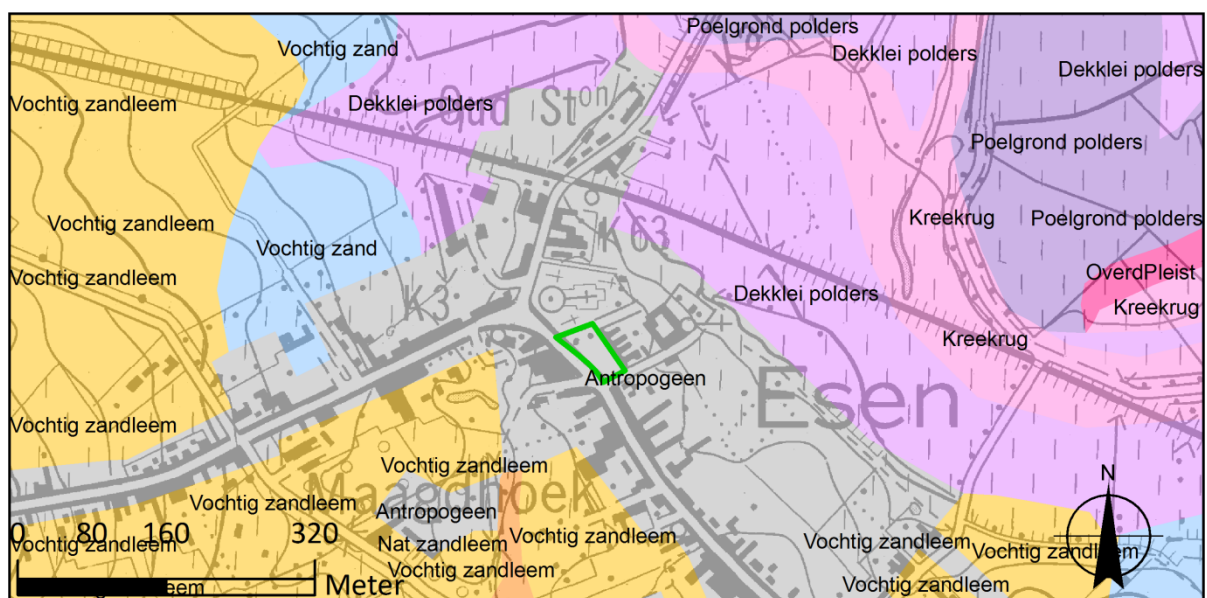

Figuur 6. Het onderzoeksgebied (gele pushpin) ten opzichte van de tertiair-geologische kaart (©GEOPUNT).

De kans dat deze lagen tijdens de prospectie worden aangesneden is klein. Dit pakket wordt afgedekt door quartaire lagen, die op de bodemkaart van België beschreven staan.

4.1.2 Bodemkaart van België

Op de bodemkaart van België ligt het gebied binnen een bebouwde zone, maar op de rand van een zone van vochtige zandleem en polderklei.

Figuur 7. Het onderzoeksgebied (groen kader) ten opzichte van de bodemkaart van België.

Deze bodemkundige situatie is sterk verbonden aan de topografie, waarbij de vochtige zandleem aanwezig is op de noordwest-zuidoost gerichte helling aan de rand van het beekdal van de

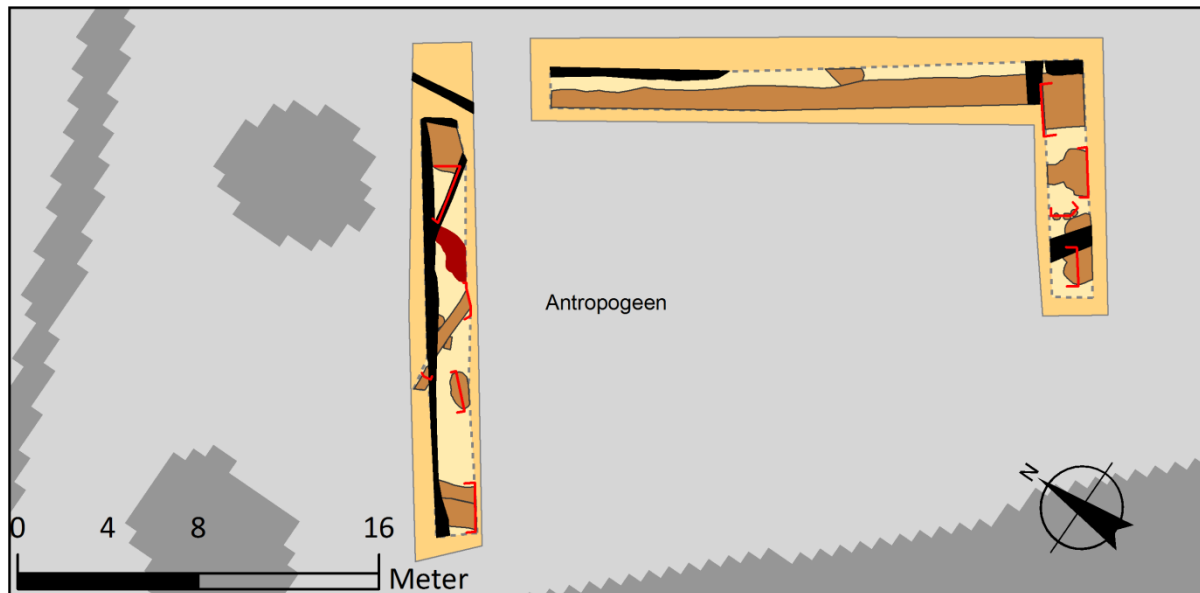
Handzame (nabij Esen: Handzamevaart). Deze laatste beek mondt in Diksmuide uit in de IJzer en is verantwoordelijk voor de kleiige bodemkundige situatie ten oosten van het onderzoeksgebied.

Op basis van de bodemkundige situatie, aangetroffen tijdens de prospectie (zie verder), kan worden besloten dat het gebied binnen een bebouwde zone met vochtige zandleem ligt.

4.1.3 Bodemopbouw zoals vastgesteld tijdens het onderzoek

Teneinde de bodemopbouw in het gebied in te schatten werden verspreid over het terrein 4 bodemprofielen aangelegd om de stratigrafie van de sporen ten opzichte van het maaiveld te begrijpen.

Alle tekeningen van de profielen zijn in de bijlage opgenomen.

Figuur 8. Situering van de bodemprofielen en de coupes.

De bodemopbouw van de site bestond hoofdzakelijk uit een recent pakket zand en stabilisé, dat bij de heraanleg van het plein aan het begin van de jaren zestig van de 20e eeuw is aangebracht voor het leggen van de kasseien (bron: Westhoek Verbeeldt).

Figuur 9. Historische foto van de heraanleg van het plein in de jaren 1960 (©Westhoek Verbeeldt).

Dit pakket stabilisé dekte een zwart humeus pakket van circa 25 centimeter af, waarin baksteenpuin, metaal, schilfers van leisteen (dakleien) en kalkmortel in de bijmenging aanwezig waren. Dit pakket herinnert aan een zogenaamde “zwarte laag”, maar mogelijk gaat het eerder om een sterk gecompacteerd teelaarde, die door de zeer siltige textuur van de bodem een donkere kleur en compacte textuur heeft. Dit pakket gaat geleidelijk over in de onverstoord bodem middels een verweringshorizont van circa 10 centimeter dik.

De sporen doorsnijden deze verweringshorizont, een goed voorbeeld is spoor 11 (zie verder).

De natuurlijke, onverstoord bodem verhiel zich als een vrij sterk gelaagde zandige tot zandlemige bodem met een siltige textuur, die op verschillende plaatsen sterk gereduceerd was.

5 Historisch-archeologisch kader

5.1 Beknopt desktoponderzoek

5.1.1 Esen, algemeen

Esen zou vanaf de 10^e eeuw vermeld staan in een akte van de Vlaamse Graaf Arnulf. Sporen uit de periode voor de volle middeleeuwen zijn versnipperd, maar er zou sprake zijn van enkele steentijdvondsten en Romeinse vondsten. De 10^e eeuwse akte vermeldt dat de parochies van Klerken en Diksmuide aan de parochie van Esen schatplichtig waren.

Esen wordt gedurende de volle en late middeleeuwen nog verschillende keren vermeld, maar de gemeente blijft een slaperig dorp in de Westhoek.

Van belang voor het onderzoeksgebied is dat in 1447 de magistraat van Diksmuide via hertog Filips de Goede kan laten verbieden om drank te verkopen tussen de stad Diksmuide en de kerken van de aanpalende gemeentes. De bouw van een herberg ten zuiden van de kerk te Esen is hiervan het gevolg. De herberg, die later ook als gemeentehuis is gebruikt, zou dus ten vroegste uit de 15^e eeuw dateren.

In 1488 wordt de kerk tijdens oorlogshandelingen platgebrand en pas in 1524 heropgebouwd om in 1566 door beeldenstormers terug vernield te worden.

In 1913 bevindt het gemeentehuis met herberg zich ten zuiden van de kerk. Tijdens Wereldoorlog 1 wordt de kerk van Esen door de Duitse troepen in brand gestoken en vanaf dan komt Esen in de frontlijn te liggen. Het dorp wordt meermaals door artillerie beschoten en in 1917 bijna volledig verwoest.

Figuur 10. Zicht op de verwoeste kerk en gemeentehuis (foto in noordelijke richting vanop de weg naar Diksmuide) (Westhoek Verbeeldt).

Ook het gemeentehuis wordt op enkele muurstompen na volledig kapotgeschoten.

Na Wereldoorlog 1 worden de gronden van het plein en het gemeentehuis onteigend voor de bouw van een noodkerk, daarna wordt het gemeentehuis niet meer herbouwd en ontstaat het Eesenplein in de huidige configuratie.

Eesen fusioneert in de jaren 1960 met Diksmuide en blijft een stil Westhoekdorp op de weg naar Diksmuide.

5.1.2 Atlas van Ferraris (1777)

De Atlas van Ferraris geeft de situatie in 1777 weer en in ruimere zin de situatie van het midden van de 18^e eeuw tot aan de Napoleontische omwentelingen.

Figuur 11. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Atlas van Ferraris (©GEOPUNT).

Er is middels de coördinaten van Geopunt een zeer sterke verschuiving van het kaartblad in westelijke richting, waardoor het onderzoeksgebied op de weg naar Diksmuide komt te liggen.

Desalniettemin kan gesteld worden dat het gemeentehuis ten zuiden van de kerk reeds aanwezig was en dat in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied tevens een gebouw aanwezig was, dit in dezelfde axialiteit. Van dit zuidelijke gebouw werden geen sporen aangetroffen.

Opvallend is tevens de greppel, die aan beide zijden van de weg staat opgetekend. Mogelijk kan greppel 1 (zie verder). geïdentificeerd worden als de oostelijke greppel langs de weg.

5.1.3 Vandermaelen kaarten (1846)

Deze kaart geeft een beeld van de landindeling en de clustering van gebouwen, wegenstructuren, molens en bruggen.

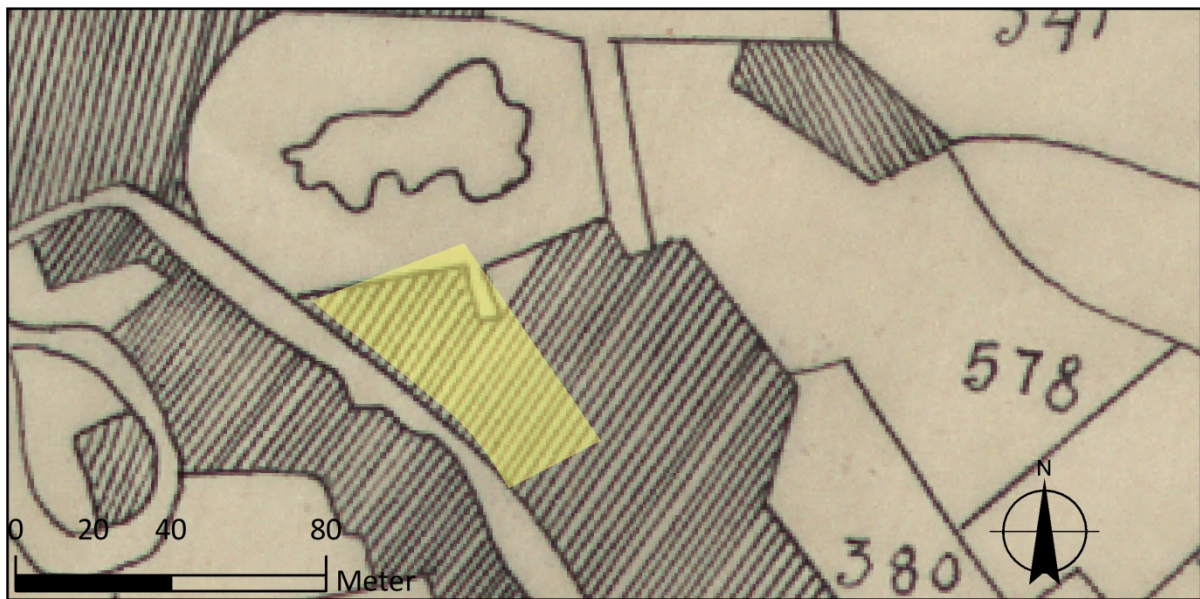
Figuur 12. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vandermaelen kaart (©GEOPUNT).

De verschuiving van het kaartblad met de coördinaten van Geopunt is minder sterk, maar ook hier is een verschuiving in westelijke richting gebeurd. De aanduiding van de gebouwen en de structuren op de Vandermaelen kaart is echter zeer vaag: men herkent het areaal van de kerk en het kerkhof en de weg naar Diksmuide. Het gemeentehuis staat als een vlekkerige structuur ten zuiden van het areaal van de kerk opgetekend. Ook het gebouw in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied, dat op de Ferrariskaart herkenbaar was, is vaag aangegeven.

Wel slaagt deze kaart erin een idee van topografie te geven, middels fijne lijnen wordt de helling van Eesen naar de Handzamevaart aangeduid.

5.1.4 Popp-kaart

Deze normaliter zeer gedetailleerde kaarten geven een goed beeld van de bebouwing, bestrating en perceelsindeling in het derde kwart van de 19^e eeuw weer. In het geval van Eesen is er echter weinig zorg besteed aan de detailwerking en worden bebouwde delen van het terrein schematisch en gearceerd aangegeven.

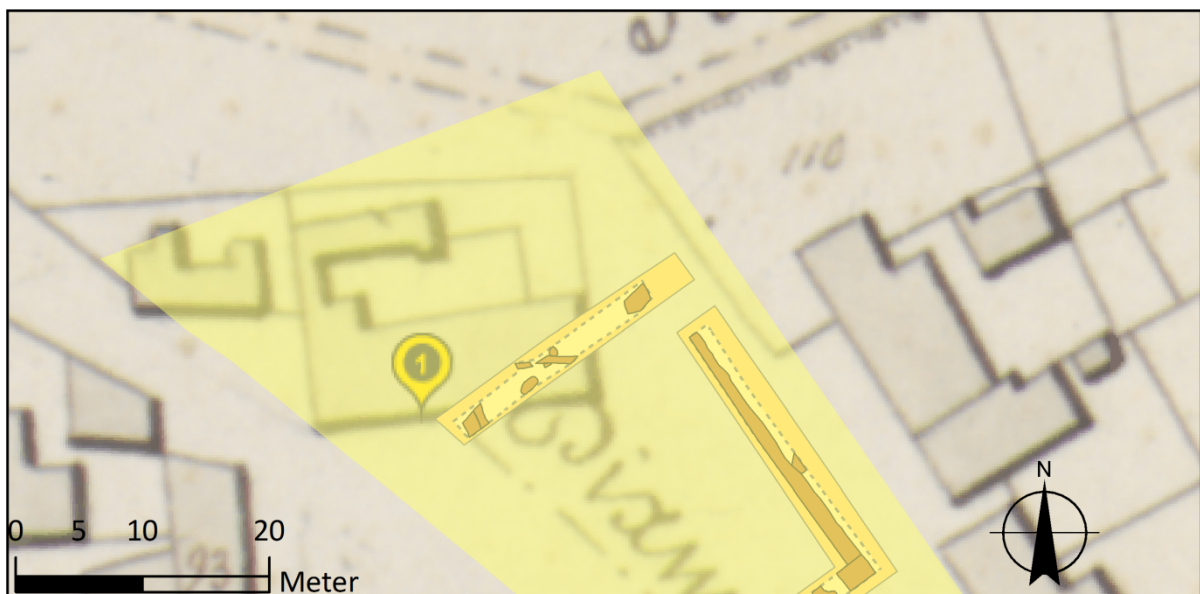

Figuur 13. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Popp-kaart (©GEOPUNT).

De verschuiving van het kaartblad is echter veel minder sterk en het gemeentehuis (deel van de arcering) valt dus binnen het onderzoeksgebied.

5.1.5 Atlas der Buurtwegen

De meest gedetailleerde kaart van het gebied is de Atlas der Buurtwegen, waarop het gemeentehuis zeer gedetailleerd aangegeven staat.

Figuur 14. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen (©GEOPUNT).

Het gebouw bestaat uit een rechthoekige constructie met een noordelijke annex. De tuin ten noorden is tevens ommuurd, iets wat uit de historische foto's van het gebouw blijkt.

Figuur 15. Ansicht van het gemeentehuis en de kerk van Eesen (©Westhoek Verbeeldt).

Uit het georeferentieerde grondplan van het gemeentehuis blijkt tevens dat de axialiteit van muur 4 overeen komt met de axialiteit van het gemeentehuis, al lijkt er een verschuiving te hebben plaatsgevonden. Aangezien de verschuivingen van de historische kaarten algemeen een verschuiving in westelijke richting vertonen, lijkt het plausibel dat muur 4 als de noordelijke wand van het gemeentehuis kan worden geïdentificeerd.

5.1.6 Trench map

Ter controle werden Britse loopgravenkaarten van het gebied van 7 mei 1917 en 17 oktober 1917 geraadpleegd.

Figuur 16. Loopgravenkaart van 7 mei 1917 (©National Library of Scotland).

Voor de loopgravenkaart heeft men zich op de Vandermaelenkaart gebaseerd, waardoor het gemeentehuis vrij schematisch is weergegeven.

Belangrijker is dat er binnen het onderzoeksgebied geen loopgraven of militaire structuren aangeduid staan.

5.1.7 Centrale Archeologische Inventaris CAI

Binnen het onderzoeksgebied staan geen archeologische relictten vermeld, er is echter sprake van twee archeologische relictten in de dichte nabijheid.

Figuur 17. CAI meldingen rond het projectgebied.

CAI Locatie 75133 betreft de Sint-Pieterskerk, waarbij verwezen wordt naar de opgravingen in 1969, waarbij resten zouden zijn aangetroffen van een Romaanse basilicale kerk met een rechte koorsluiting.

Dit zou er ook op wijzen dat er in het gebied vanaf de vroege middeleeuwen bewoning aanwezig was, maar bij gebrek aan vondsten is dit niet bevestigd.

Aan de overzijde van de weg Diksmuide-Zarren bevindt zich CAI Locatie 74410, die kennis geeft van een site met walgracht, waarvan enkel een gedeelte van de walgracht bewaard is. Deze site met walgracht, die wijst op bewoning uit de late middeleeuwen, is duidelijk op de Ferrariskaart zichtbaar als een achtvormige uitgraving.

Deze meldingen geven relatief weinig aanvullende informatie over het onderzoeksgebied. De prospectie met ingreep in de bodem is de eerste archeologische ingreep in Esen sinds de kleinschalige opgravingen aan de Sint-Pieterskerk.

5.2 Prospectie met ingreep in de bodem

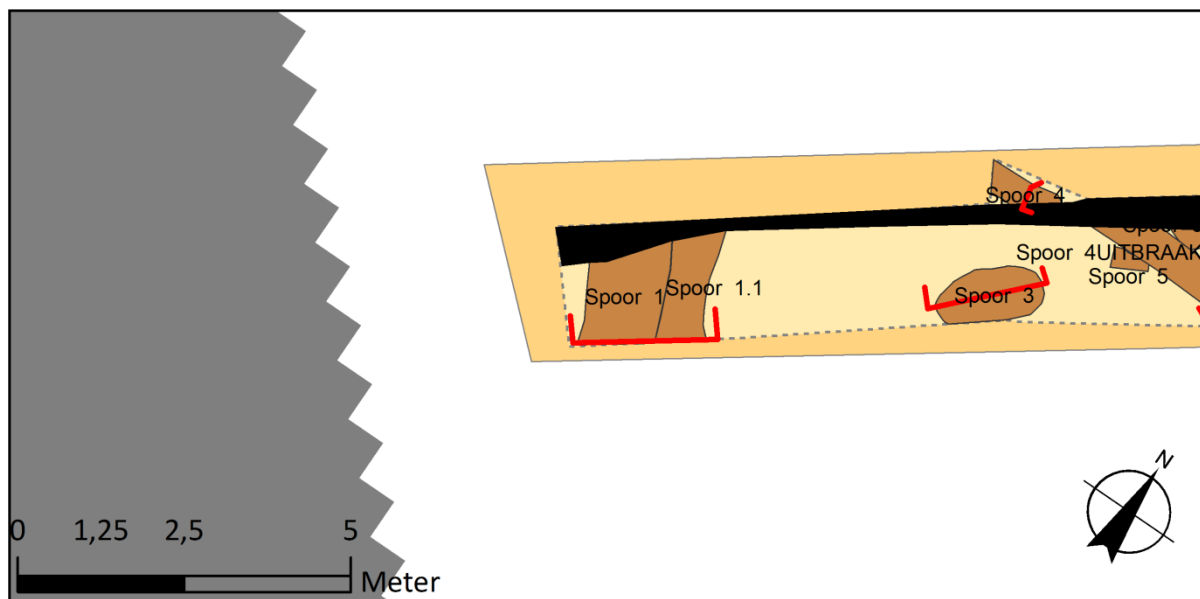
5.2.1 Algemeen

Er werden zo wel greppels, kuilen als paalkuilen aangetroffen. Over het hele onderzoeksgebied was sprake van een sterke verstoring door recente sleuven van nutsleidingen en een hoge grondwaterstand. Verder was de bewaring en de leesbaarheid van de sporen goed.

5.2.2 Greppels

Er werden twee greppels aangetroffen, namelijk spoor 1 en spoor 7-8.

Spoor 1 is een greppel in het westelijke deel van het onderzoeksgebied die zich in het vlak aftekende als een donkergrijs tot zwart kleiig lineair spoor met een breedte van 1,2 meter en een oriëntatie van noordwest naar zuidoost. In de bijmenging was baksteenpuin en kalkmortel aanwezig.

Figuur 18. Spoor 1 in grondplan.

In de coupe bleek het te gaan om een vrij ondiepe greppel met een vlak U-vormig profiel. Het spoor doorsneed de B-horizont, maar werd door een vrij recent pakket van licht puinhoudend kleig zand afgedekt.

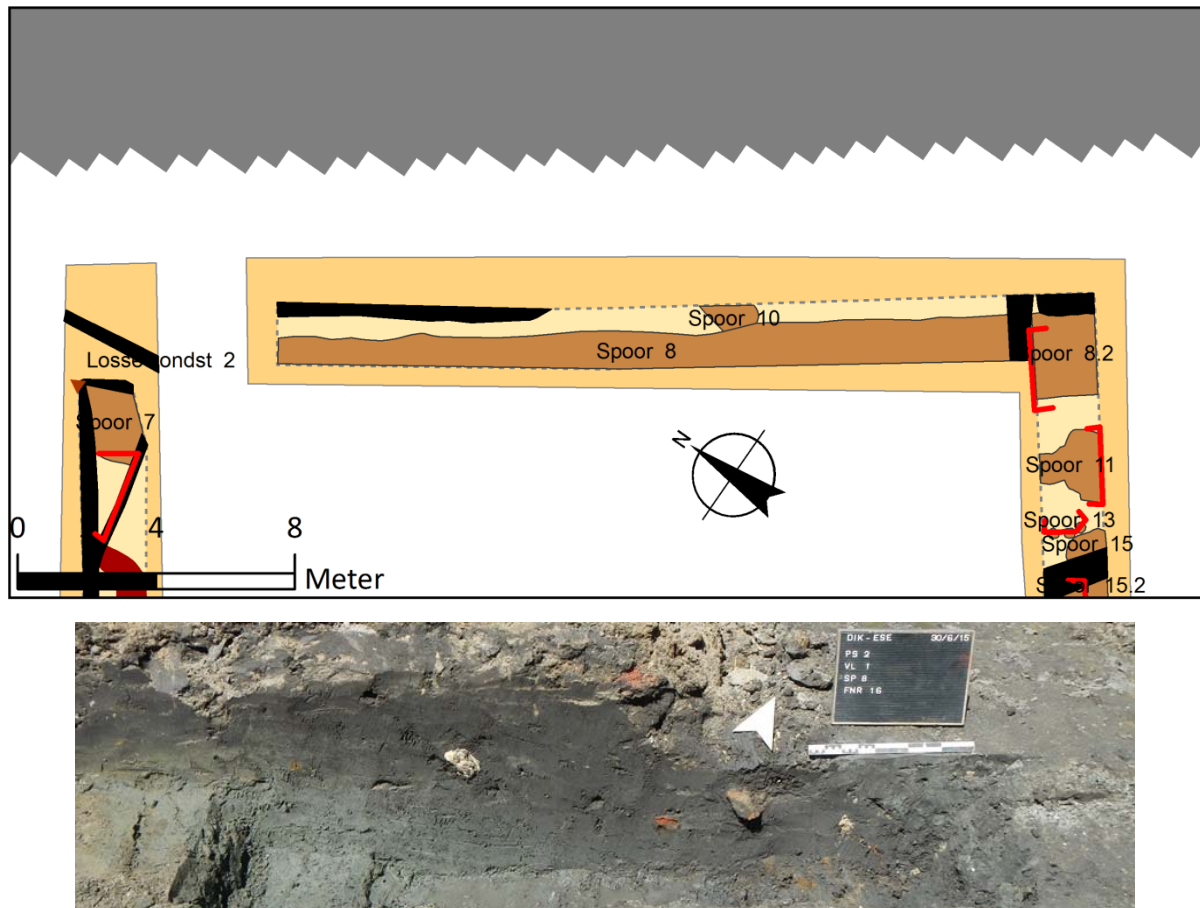
In de coupe werd een wandscherf regionaal grijsbakkend aardewerk aangetroffen, dit aardewerk is te weinig diagnostisch om een datering toe te laten.

Deze greppel lijkt de axialiteit van de weg (voor het rechte trekken na WO1 tenminste) te volgen, wat er op kan wijzen dat deze greppel als afwatering van de weg Diksmuide-Zarren gefunctioneerd heeft.

Spoor 7-8 werd aangetroffen in proefsleuven 1 en 2 en liep parallel aan de bestaande huizenrij op het Esenplein. Deze greppel tekende zich tevens als een donkergrijs tot zwart lineair spoor af met

een breedte van 2,5 meter en een siltige tot kleiige textuur met een bijmenging van baksteenpuin, fragmenten van dakleien, aardewerk en dierlijk botmateriaal.

De greppel werd over de hele lengte van de sleuf aangetroffen, de bodem rond de greppel was gereduceerd.

Figuur 19. Spoor 7-8 in grondplan.

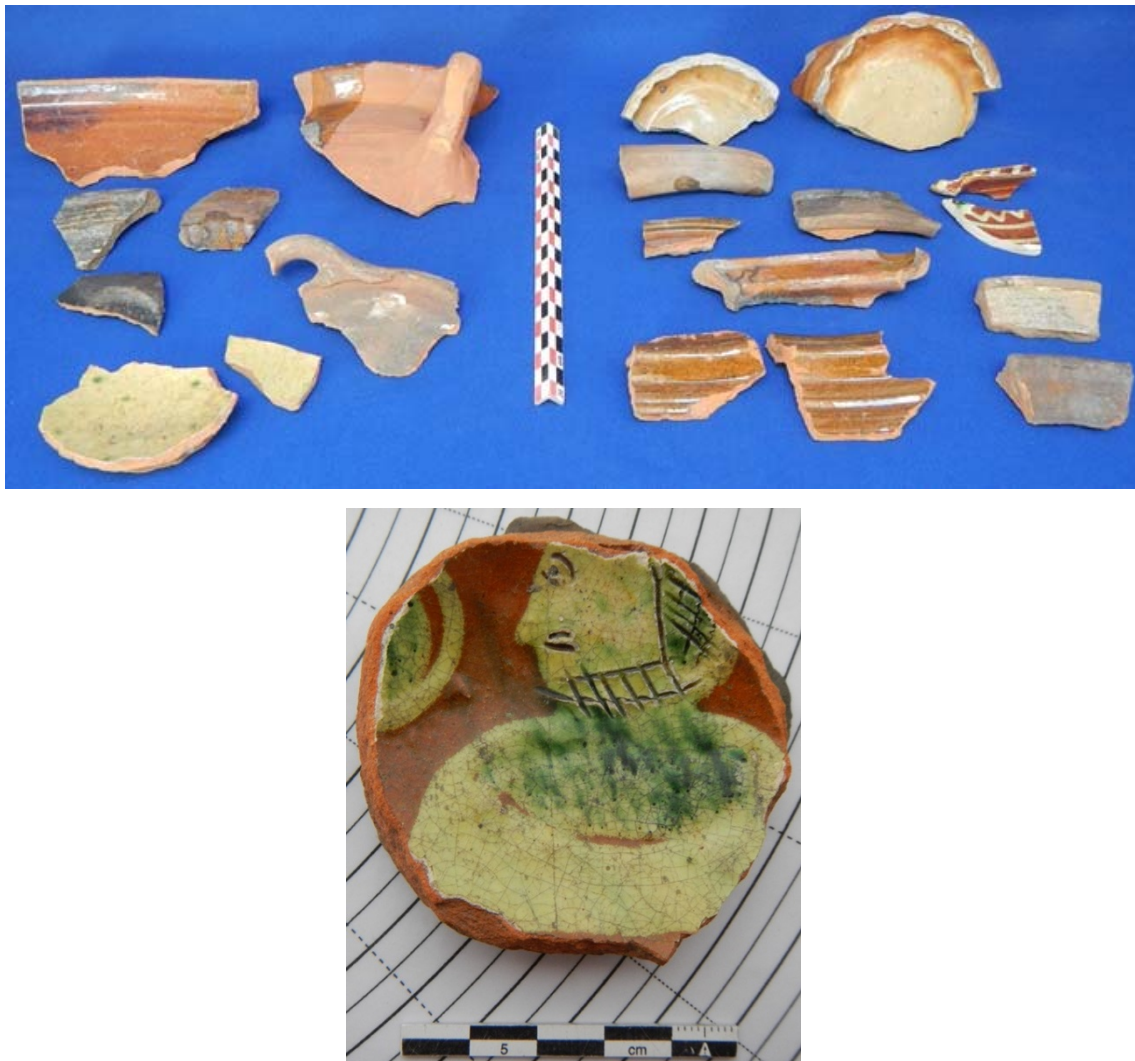
In de coupe bleek het te gaan om een greppel met een zachte insteek door de B-horizont. Omwille van het grondwater kon de greppel niet volledig gecoupeerd worden, in het oostelijke gedeelte was er sprake van verstoring door recente nutsleidingen.

De vulling van de greppel was rijk aan vondstenmateriaal, waarbij zo wel aardewerk, dierlijk botmateriaal (kaakbeen rund) als metaal (waaronder een verguld riemtongetje) werd aangetroffen.

Figuur 20. Verguld riemtongetje uit greppel 8.

Het aardewerk is voornamelijk regionaal roodbakkend geglaazuurd aardewerk, maar er is tevens sprake van importaardewerk, het gaat dan om Hoogversierd aardewerk, Rijnlands steengoed en Noord-Frans witbakkend aardewerk met een donkerrode glazuur en slibversiering.

Figuur 21. Selectie van aardewerk uit greppel 8 en Hoogversierd aardewerk met een antropomorf motief.

Dit aardewerk vertoont een witbeige gelaagd fijn maar vrij hard baksel met lichtroze inclusies. Op basis van het aangetroffen aardewerk kan greppel 7-8 in de 15^e-16^e eeuw gedateerd worden.

Figuur 22. Selectie van aardewerk uit greppel 8 en Hoogversierd aardewerk met een antropomorf motief.

Dit zou aansluiten bij de datering van de muntvondsten in de greppel. In de toplaag boven spoor 7 werd bij de aanleg van het vlak een Brugse korte uit 1545 aangetroffen (losse vondst 2).

Figuur 23. Brugse korte uit 1545.

In de vulling van greppel 8 werd tevens een zogenaamde 'Venuspenning' aangetroffen, een rekenpenning, waarvan de gekende officiële penningen uit de Nederlanden tussen 1488 en 1508 dateren. Er zijn tevens Nuerenbergse imitaties gekend, maar deze dragen steeds de vermelding van de stad waarin ze geslagen zijn. De imitaties dateren uit de tweede helft van de 16^e eeuw (bron: nieuwsbrief Raakvlak, 20/08/2004). Op de vondst uit greppel 8 is echter geen vermelding van

Nuerenberg aanwezig, maar de tekst is slecht leesbaar en de letters lijken als sierletters en in spiegelbeeld te zijn aangebracht. Dit zou er op wijzen dat het inderdaad om een imitatie gaat.

Figuur 24. Venuspenning.

De datering komt in die zin overeen met deze van de Carolus-korte.

Tenslotte werd in greppel 8 ook een matig bewaarde duit van Albrecht en Isabella (1598 – 1621) aangetroffen, het betreft de versie van de duit waarop geen datum wordt vermeld.

Figuur 25. Duit van Albrecht en Isabella.

In de vulling werden tevens een musketkogel (kaliber .63), een hagelbal (zogenaamd "buckshot") en een sterk vervormde kleinere loden kogel (pistoolmunitie ?) aangetroffen. Het gaat niet om schrapnel uit WO1, aangezien op de kogels en de hagelbal de sporen van de gietmal nog goed zichtbaar waren. De musketkogel is geen kaliber voor jacht, de hagelbal is echter voor de jacht op groot wild. De pistoolmunitie kan tevens niet aan de jacht worden verbonden, dit wijst op een gevechtshandeling die ter plaatse is uitgevochten, aangezien de reikwijdte van de aangetroffen kalibers vrij beperkt is (de effectieve schootsafstand van de musketkogel is in gladloop zwartkruitwapens niet meer dan 100-150 meter).

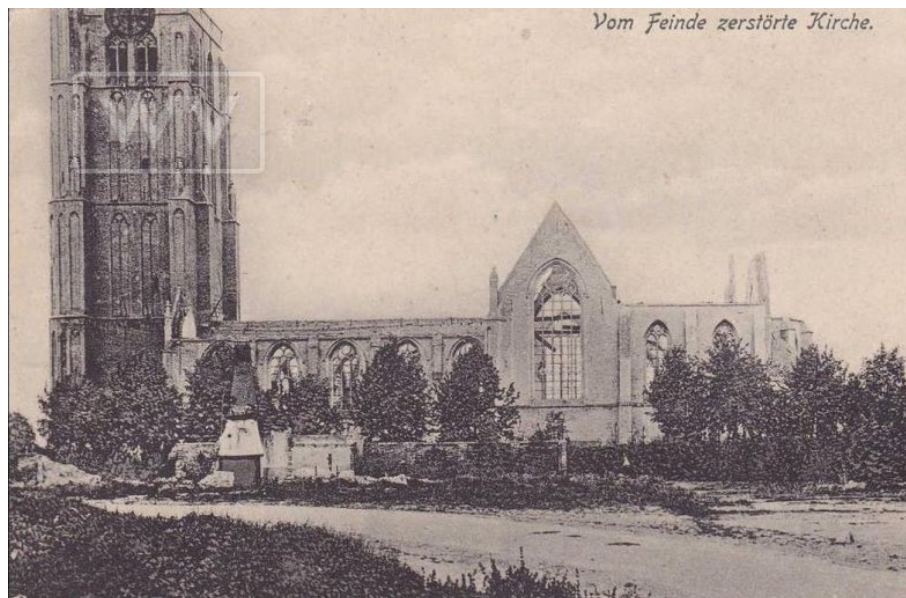
Het is niet duidelijk aan welke gevechtshandelingen deze kogels kunnen verbonden worden, de godsdienstoorlogen en de verwoesting van de Sint-Pieterskerk in 1566 (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed) zijn een mogelijkheid, maar kan zonder verder onderzoek niet worden bevestigd.

De functie van de greppel binnen de structuur van de bebouwing is niet geheel duidelijk. Aangezien de historische bebouwing niet overeenkomt met de huidige rooilijn (deze lag tot aan WO1 verder in noordoostelijke richting) kan het gaan om een perceelsafbakening of –indeling. Op historisch fotomateriaal (zie Figuur 36) is er in de ruige vegetatie mogelijk een greppel zichtbaar, die ongeveer op dezelfde locatie en binnen dezelfde axialiteit ligt. De afwezigheid van een vulling uit WO1 in greppel 7-8 spreekt echter tegen dat het om dezelfde greppel zou gaan.

5.2.3 Resten van de herberg/gemeentehuis

Centraal binnen het onderzoek en de evaluatie van het onderzoeksgebied stond het evalueren van de mogelijk aanwezige resten van de herberg/gemeentehuis, die tot in Wereldoorlog 1 ten zuiden van de kerk aanwezig was. Dit gemeentehuis was in basis een rechthoekig volume dat als het ware een flessenhals vormde op de weg Diksmuide – Zarren.

Het gebouw werd tijdens Wereldoorlog 1 kapotgeschoten en na 1918 niet meer herbouwd, met het ontstaan van het Esenplein als direct gevolg.

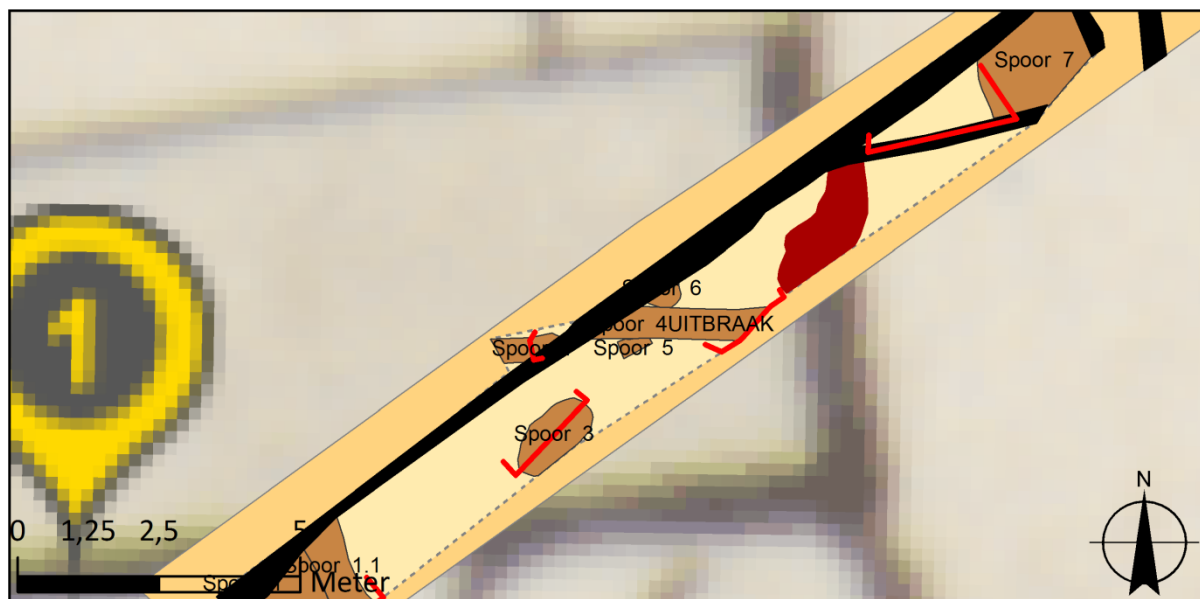

Figuur 26. De verwoesting van de kerk in 1915, door de Duitsers toegeschreven aan de Geallieerde artillerie (©Westhoek Verbeeldt).

Bovenstaande foto toont het Esenplein in het begin van de oorlog, waarbij het enige wat van het gemeentehuis overbleef de schoorsteen was, die mogelijk in zandsteen was opgetrokken in plaats van baksteen. Het is opvallend dat ook alle gebouwen aan de westzijde van de straat Diksmuide-

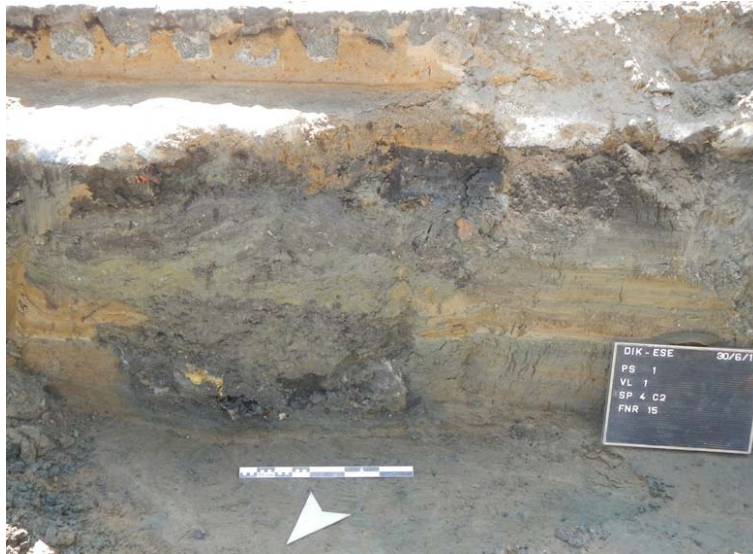
Zarren kapotgeschoten waren en de vegetatie (brandnetel) geeft aan dat de opname ten vroegste gemaakt is in het eerste voorjaar/vroege zomer van de oorlog, namelijk in 1915.

Tijdens het onderzoek werd in de noordelijke wand van proefsleuf 1, op een diepte van circa 40 centimeter onder het maaiveld een restant van de fundering van het gemeentehuis aangetroffen. Dit restant bestond uit een muur van circa 50 cm breed, bestaande uit een vrij rommelig metselwerk van onvolledige gele bakstenen (recuperatiemateriaal ?) met een grijze kalkmortel. De bakstenen hadden formaten van 21x10x6 centimeter en 19x9x5 centimeter.

Figuur 27. Muur 4.

In zuidelijke richting was de muur door een recente riolering doorsneden, verder in zuidoostelijke richting was enkel een uitbraakspoor bewaard. In het eerste vlak van het uitbraakspoor werden sporen 5 en 6 geregistreerd, maar deze zijn mogelijk zeer recent van aard. Voor een betere leesbaarheid werd een tweede vlak aangelegd.

Figuur 28. Uitbraakspoor van muur 4 in het profiel.

Het uitbraakspoor bestond uit los brokkelig, puinhoudend kleiig zand, afgedekt door zeer recente vulpakketten. Deze vulpakketten doorsneden alle lagen behalve de recente stabilisé, wat er op wijst dat de uitbraak ofwel in functie van de heraanleg in de jaren 1960 ofwel bij de uitbouw van het plein na WO1 is gebeurd.

De bewaring van het aangetroffen muurwerk is matig en de archeologische waarde is beperkt. Bij de heraanleg van het plein is de impact op de resten van het gemeentehuis beperkt.

5.2.4 Kuilen en paalkuilen

Er werden vier kuilen aangetroffen, het gaat om sporen 3, 10, 11 en 15. Deze onregelmatige en in het vlak vrij diffuse kuilen tekenden zich af als donkergrijze tot zwarte sporen met een vrij zachte, natte en siltige textuur.

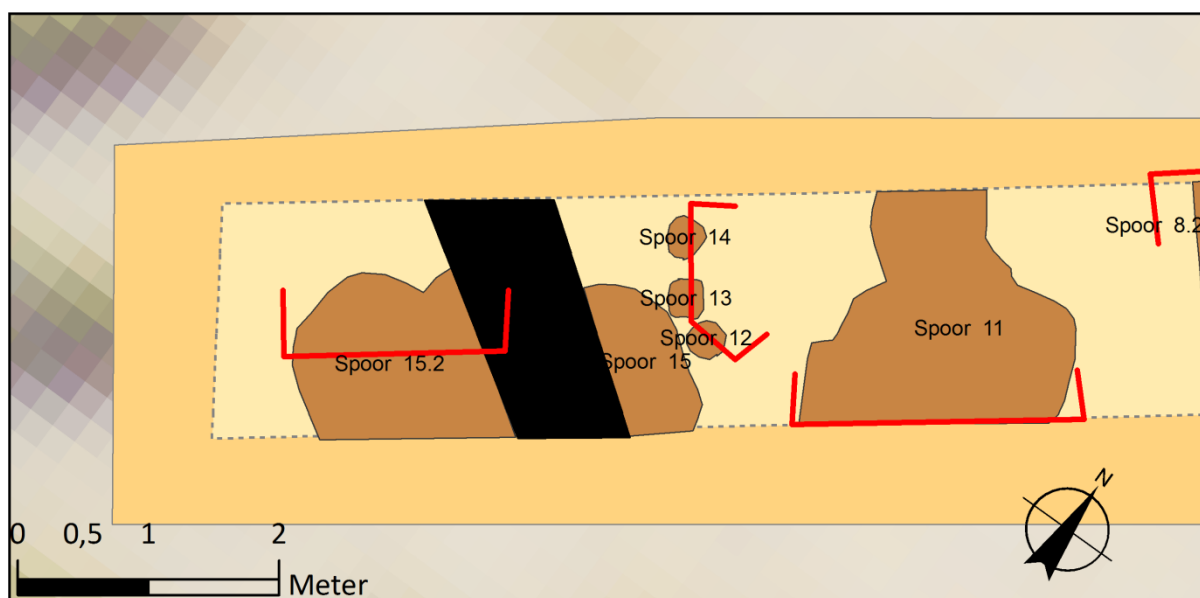
Spoor 3 tekende zich in het vlak af als een ovale kuil met een donkergrijze, zeer siltige vulling, met kalkmortel en baksteenfragmenten in de bijmenging. In de coupe bleek het te gaan om een ondiepe kuil met een vlakke bodem, die een licht gelaagde opvulling vertoonde. In de vulling werden zes fragmenten aardewerk aangetroffen, waaronder regionaal grijsbakkend aardewerk en regionaal roodbakkend aardewerk, dit materiaal kan in de late middeleeuwen gedateerd worden.

Figuur 29. De coupe van spoor 3.

Van sporen 11 en 15 werd tevens een evaluerende coupe gemaakt, maar door de hoge grondwaterstand in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied kon geen volledig profiel geregistreerd worden. Kuil 11 vertoonde een zeer rechte insteek, waarbij de B-horizont doorsneden werd, uit dit spoor kon geen aardewerk of dateerbaar materiaal gerecupereerd worden.

Kuil 15 bleek gedeeltelijk door een recente nutsleiding verstoord en bleek te bestaan uit een oudere kuil, die door een gedempte kuil werd afgedekt. In de bijmenging van spoor 15 werden twee fragmenten roodbakend geglazuurd aardewerk aangetroffen, dit dateert de kuil vanaf de late middeleeuwen.

Figuur 30. Kuilen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.

In het profiel van spoor 11 werd vastgesteld dat de kuil door de A- en B- horizont snijdt, wat er op wijst dat de kuilen vrij recent van oorsprong zijn. De zachte, weinig gecompacteerte vulling lijkt dit te bevestigen.

Figuur 31. Uitbraakspoor van muur 4 in het profiel.

In het zuidelijke deel van proefsleuf 2 werden tevens drie paalkuilen aangetroffen, het betreft sporen 12, 13 en 14, waarbij spoor 14 zich als een bijna vermolmdde restant van een aangepunte houten paal net onder de stabilisé aftekende. Dit betekent dat spoor 14 door de B- horizont snijdt, waarbij de kuil pas op dieper niveau zichtbaar was.

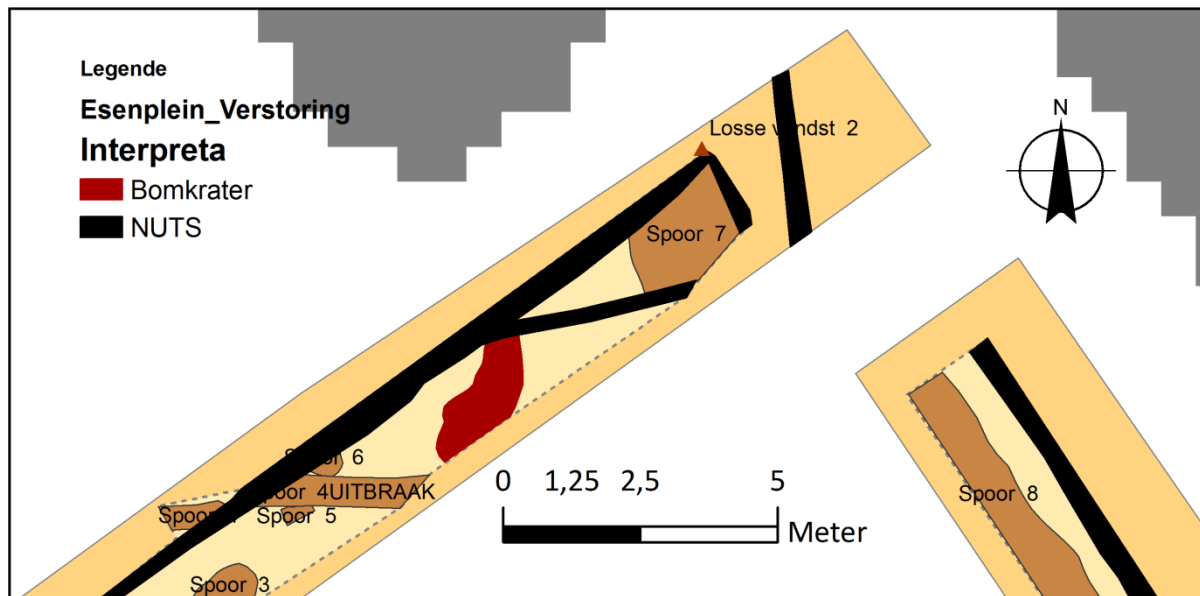
Figuur 32. Paalkuilen 12, 13 en 14 in de coupe.

De paalkuilen vertoonden een zeer scherpe insteek en een sterk gelaagde, weinig compacte en weinig gehomogeniseerde vulling. Ook bij sporen 12 en 13 was de insteek van de paalkern nog zichtbaar, al leek het er op dat de houten kern was uitgetrokken. De functie van de paalkuilen is niet duidelijk, er kon geen structuur in worden herkend. Uit deze paalkuilen werd geen archeologisch materiaal gerecupereerd.

De aanwezigheid van de kuilen en paalkuilen wijst op een zekere activiteit op de open ruimte die de voorloper van het plein was. Wat de exacte aard van deze activiteiten was kan moeilijk worden bepaald.

5.2.5 Sporen Wereldoorlog 1

Ondanks het feit dat Esen tijdens Wereldoorlog 1 net achter het front lag, werd slechts één bomkrater aangetroffen.

Figuur 33. Situering van de bomkrater ten opzichte van de sporen.

Het betreft een onregelmatig gevormde krater waarin puin aanwezig was, alsook de fragmenten (tactisch schroot) van een Duitse 15cm-artilleriegranaat.

Tijdens de Duitse invasie van 1914 werd Esen vrij zwaar beschadigd, maar verder was de sector vrij rustig in vergelijking met de Britse en Franse sectoren meer naar het zuiden van de frontlijn. Pas in 1917 werd de zwaarste verwoesting aangericht.

5.2.6 Resten van de publieke pomp

Centraal in het onderzoeksgebied was sprake van een putdeksel, waarvan werd vermoed dat het de restant was van een publieke pomp, die op historische foto's zichtbaar is.

Op onderstaande foto is de pomp goed zichtbaar, terwijl het gemeentehuis al grotendeels door de oorlogshandelingen verwoest was.

Figuur 34. Zicht op de kerk van Eesen met de pomp op de voorgrond.

Op deze foto zijn niet alleen de kerk en de puinen van het gemeentehuis zichtbaar, maar ook een groot deel van de pomp, waaronder ook de tuit, waaruit het water naar de gebruiker stroomde.

Het is niet duidelijk wanneer de eigenlijke pomp is afgebroken, mogelijk is deze tijdens de gevechten aan het einde van Wereldoorlog 1 vernield, ofwel afgebroken voor de heraanleg van het plein in de jaren 1960. Wat er ook van zij, de pomp is buiten gebruik gesteld en tot op den gronde afgebroken en de toegang met een gietijzer putdeksel afgedekt. Het putdeksel was tevens gedeeltelijk door asfalt bedekt, waaronder een rechthoekige constructie van kalksteen werd aangetroffen. Deze constructie sloot aan op de kasseien van het plein, wat betekent dat de put vrij recent is afgesloten middels een laag asfalt.

Figuur 35. Zicht op de toegang tot de put in het vlak.

Het putdeksel geeft uit op een rechthoekige inspectieput, waarin twee leidingen aanwezig zijn. Het betreft een vrij recente kunststof leiding die in noordelijke richting loopt (wat doet vermoeden dat er heden door een onbekende partij putwater wordt gepompt) en een stalen leiding in zuidelijke richting. Deze leiding is vermoedelijk de restant van de leiding die op de armpomp uitgaaf.

Op onderstaande foto is zichtbaar hoe de zwengel zich aan de oostelijke zijde van de pomp bevond.

Figuur 36. Foto van het Esenplein tijdens WO1 (©Bel-Memorial).

Ten oosten van de inspectieput is een ronde baksteen schacht aanwezig met een diameter van circa 2 meter. Dit is de eigenlijke waterput en deze lijkt nog functioneel te zijn.

Figuur 37. Zicht op de inspectieput en de putschacht.

Bij een heraanleg van het plein zal deze waterput, die in het stadszicht van voor Wereldoorlog 1 een prominente plaats innam, mogelijk beschadigd worden.

6 Besluit en aanbevelingen

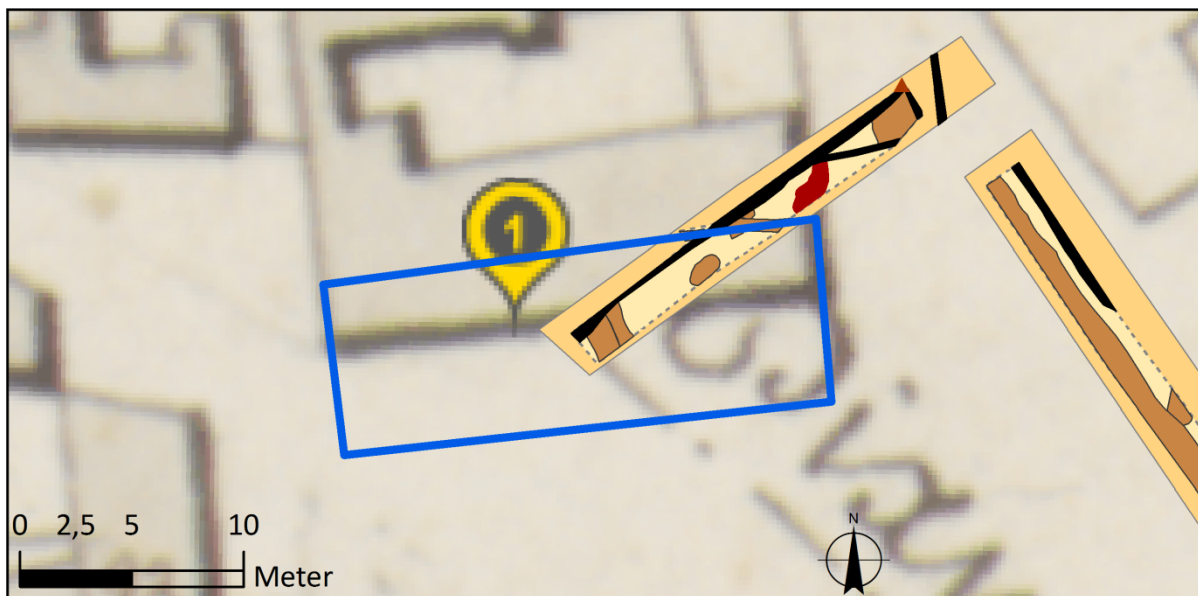
6.1 Algemeen besluit

Het archeologisch onderzoek heeft getracht een inschatting te maken van de aanwezigheid van archeologische relictten op het Esenplein en de mogelijke impact van de infrastructuurwerken op de aangetroffen sporen en structuren.

De archeologische relictten worden door een pakket van kasseien, zand en stabilisé afgedekt, waaronder een laag donkergrijs licht puinhoudend kleig zand aanwezig is. Dit pakket is mogelijk een deel van de vroegere teelaarde (aangezien er geen scherpe aflijning met de verweringshorizont is), die door het gebruik als plein gecompacteerd is.

De archeologische sporen worden leesbaar onder dit pakket, met uitzondering van muur 4, die waarschijnlijk de restant van de noordelijke wand van het gemeentehuis is. Dit betekent dat de sporen bij een bodemingreep tot vijftig centimeter onder het huidige maaiveld niet geraakt worden, met uitzondering van muur 4.

Op basis van de situering van muur 4 en de afwezigheid van een hoek-of parallelle muur bestaat het vermoeden dat de werkelijke positie van het gemeentehuis meer in zuidelijke richting moet worden gezocht.

Figuur 38. Blauw: mogelijke positionering van het gemeentehuis ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen.

Het feit dat de muur ter hoogte van het huidige plein volledig is uitgebroken, doet tevens vermoeden dat er van de constructie van het gemeentehuis weinig is bewaard.

Gezien de matige tot slechte bewaring van de resten kan worden gesteld dat het verlies aan archeologische informatie bij de heraanleg van het plein beperkt zal zijn.

De directe impact van WO1 op het bodemarchief is tevens vrij beperkt, op een indirecte manier heeft de oorlogsschade er voor gezorgd dat het gemeentehuis is afgebroken en dat de open ruimte tot een plein is omgevormd. De beperkte directe impact is te wijten aan het feit dat Esen achter de gevechtsslinie en in een relatief rustige sector van het frontgebied lag. Desalniettemin wijst het historische fotomateriaal op een vrij intense verwoesting van de infrastructuur en wijst de vondst van een bomkrater met de resten van een zwaar artillerieprojectiel onlosmakelijk op het feit dat het gebied intensief beschoten is.

De vondst van de vrij intacte waterputstructuur, die de restant is van de dorpspomp op het Esenplein, is in die zin opmerkelijk omdat de structuur door de vervolgwerven met zekerheid zal worden geraakt.

6.2 Aanbevelingen voor verder onderzoek

Er worden geen aanbevelingen gedaan voor vlakdekkend onderzoek. Bij graafwerken die een verstoringdiepte van meer dan 50 centimeter onder het maaiveld bedragen, dient echter verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezige sporen definitief te documenteren. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de hoge grondwaterstand en de mogelijke aanwezigheid van munitie uit Wereldoorlog 1.

Er wordt echter geadviseerd om na het verwijderen van de kasseien en stabilisé een vlakdekkend metaaldetectie-onderzoek uit te voeren, gezien de mogelijk hoge densiteit aan metalen voorwerpen en muntvondsten in de toplaag. Dit kan meer aanwijzingen geven over de functie van het plein doorheen de tijd.

Voor het uitgraven van diepere sleuven voor nutsleidingen en rioleringen wordt geadviseerd deze werken te laten begeleiden door een archeoloog en een OCE (Opsporing Conventionele Explosieven)-deskundige.

6.3 Aanbevelingen voor in situ-behoud

Er wordt aanbevolen de restanten van de historische dorpspomp, waarvan de constructie goed bewaard is, in situ te behouden en indien mogelijk in het nieuwe ontwerp van het plein te integreren.

Hierbij wordt verwezen naar de casus van de Grote Markt in Turnhout (De Smaele, Delaruelle et. al. 2010), waarbij een schuilbunker uit Wereldoorlog 2 na het archeologisch onderzoek en de heraanleg van de Grote Markt als de technische ruimte voor een fontein is gebruikt. In dit geval is de structuur

niet voor het publiek toegankelijk, maar door de in gebruik name wel bewaard. Het alternatief was het volledig verwijderen van de structuur, wat een grote meerkost was ten opzichte van het behoud en hergebruik ervan.

Het verwijderen van de waterput van de dorpspomp op het Esenplein impliceert tevens een danig groot grondverzet, dat een vlakdekkend archeologisch onderzoek alsnog nodig zou blijken.

Het integreren van de structuur in het nieuwe plein zou echter een meerwaarde zijn voor een stad die zich van haar erfgoed bewust is.

7 Bibliografie

Bel-Memorial

<http://www.bel-memorial.org>)

Centrale Archeologische Inventaris Vlaanderen (<http://cai.onroerenderfgoed.be/>)

De Groote K., 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de – 16de eeuw)*. Deel I., in: Relicta Monografieën 1, Brussel.

De Smaele B., Delaruelle S, Van Doninck J., Bervoets G., Thijs C. & Scheltjens S., 2010. *Archeologisch vooronderzoek op de Grote Markt in Turnhout. (provincie Antwerpen, België)*, in: AdAK-Rapporten 23, Turnhout.

Raakvlak (www.raakvlak.be)

Inventaris Onroerend Erfgoed (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>)

Westhoek Verbeeldt

(<http://www.westhoekverbeeldt.be>)

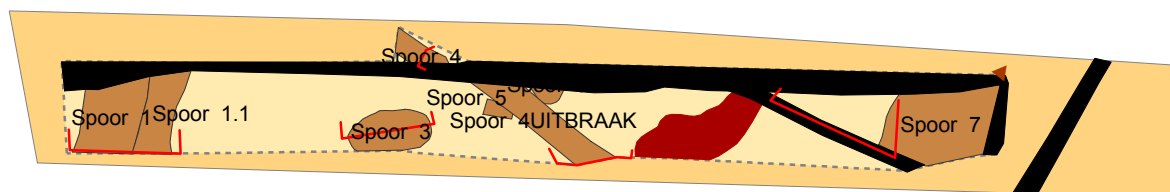
8 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart (©AGIV).....	6
Figuur 2. Theoretisch sleuvenplan.	7
Figuur 3. Beeld van het onderzoeksgebied op 11 maart 2015.	8
Figuur 4. Onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart in het ruime gebied.	9
Figuur 5. TAW-waarden van de vlakken en het maaiveld.....	10
Figuur 6. Het onderzoeksgebied (gele pushpin) ten opzichte van de tertiair-geologische kaart (©GEOPUNT).....	11
Figuur 7. Het onderzoeksgebied (groen kader) ten opzichte van de bodemkaart van België.....	11
Figuur 8. Situering van de bodemprofielen en de coupes.	12
Figuur 9. Historische foto van de heraanleg van het plein in de jaren 1960 (©Westhoek Verbeeldt).	13
Figuur 10. Zicht op de verwoeste kerk en gemeentehuis (foto in noordelijke richting vanop de weg naar Diksmuide) (Westhoek Verbeeldt).	15
Figuur 11. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Atlas van Ferraris (©GEOPUNT).	16
Figuur 12. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vandermaelen kaart (©GEOPUNT).	17
Figuur 13. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Popp-kaart (©GEOPUNT).	18
Figuur 14. Het onderzoeksgebied ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen (©GEOPUNT).	18
Figuur 15. Ansicht van het gemeentehuis en de kerk van Esen (©Westhoek Verbeeldt).	19
Figuur 16. Loopgravenkaart van 7 mei 1917 (©National Library of Scotland).	20
Figuur 17. CAI meldingen rond het projectgebied.	21
Figuur 18. Spoor 1 in grondplan.	23
Figuur 19. Spoor 7-8 in grondplan.....	24
Figuur 20. Verguld riemtongetje uit greppel 8.....	25
Figuur 21. Selectie van aardewerk uit greppel 8 en Hoogversierd aardewerk met een antropomorf motief.	26
Figuur 22. Selectie van aardewerk uit greppel 8 en Hoogversierd aardewerk met een antropomorf motief.	27
Figuur 23. Brugse korte uit 1545.	27
Figuur 24. Venuspenning.....	28
Figuur 25. Duit van Albrecht en Isabella.	28
Figuur 26. De verwoesting van de kerk in 1915, door de Duitsers toegeschreven aan de Geallieerde artillerie (©Westhoek Verbeeldt).	29
Figuur 27. Muur 4.....	31
Figuur 28. Uitbraakspoor van muur 4 in het profiel.....	32

Figuur 29. De coupe van spoor 3.....	33
Figuur 30. Kuilen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.	33
Figuur 31. Uitbraakspoor van muur 4 in het profiel.....	34
Figuur 32. Paalkuilen 12, 13 en 14 in de coupe.....	34
Figuur 33. Situering van de bomkrater ten opzichte van de sporen.....	35
Figuur 34. Zicht op de kerk van Esen met de pomp op de voorgrond.	36
Figuur 35. Zicht op de toegang tot de put in het vlak.	37
Figuur 36. Foto van het Esenplein tijdens WO1 (©Bel-Memorial).	38
Figuur 37. Zicht op de inspectieput en de putschacht.	38
Figuur 38. Blauw: mogelijke positionering van het gemeentehuis ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen.....	39

9 Lijst van bijlagen

- Grondplannen
- Profielen en coupetekeningen
- Harrismatrix
- Inventaris van de sporen
- Inventaris van de roerende archeologische objecten
- Inventaris van de foto's

Legende

▲ Esenplein_Losse vondst

Esenplein_Verstoring

Interpreta

■ Bomkrater

■ NUTS

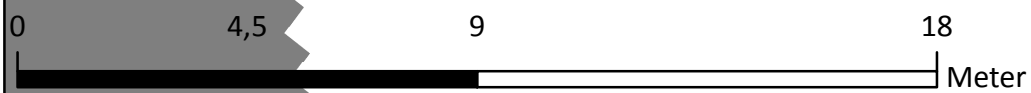
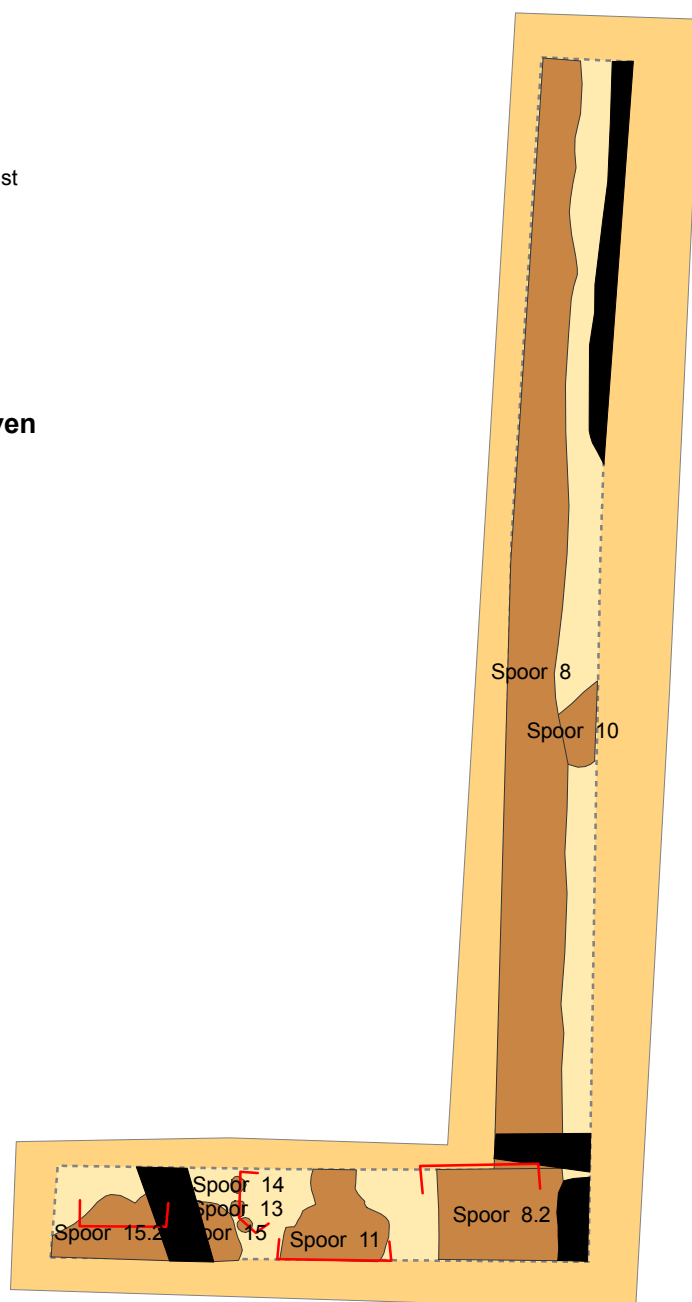
■ Esenplein_Sporen

Esenplein_Proefsleuven

Niveau

□ Vlak

■ Maaiveld

Legende

▲ Esenplein_Losse vondst

Esenplein_Verstoring

Interpreta

■ Bomkrater

■ NUTS

■ Esenplein_Sporen

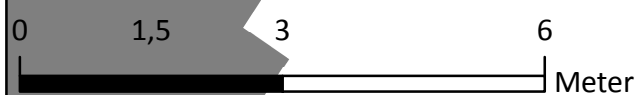
Esenplein_Proefsleuven

Niveau

□ Vlak

□ Maaiveld

Legende

▲ Esenplein_Losse vondst

Esenplein_Verstoring

Interpreta

■ Bomkrater

■ NUTS

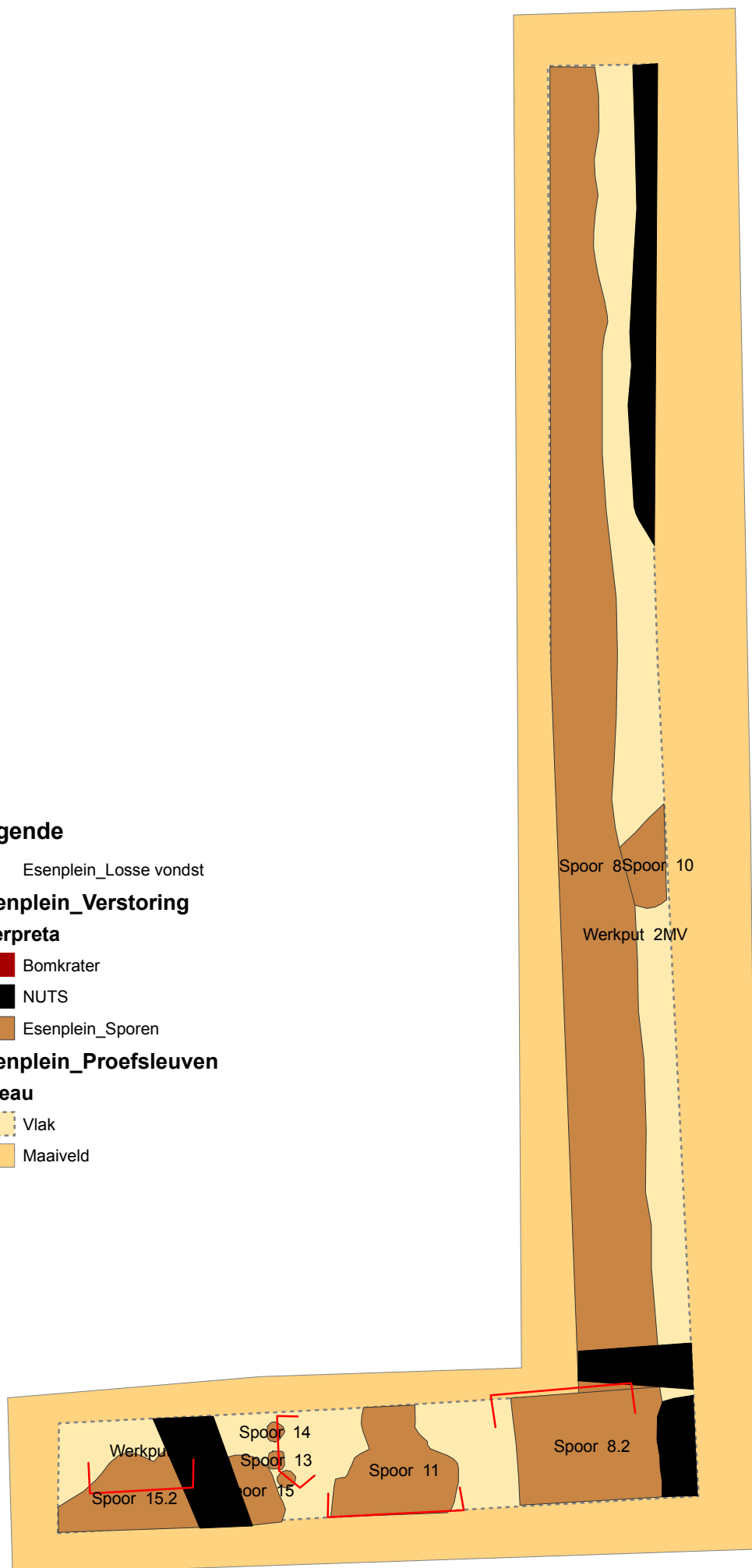
■ Esenplein_Sporen

Esenplein_Proefsleuven

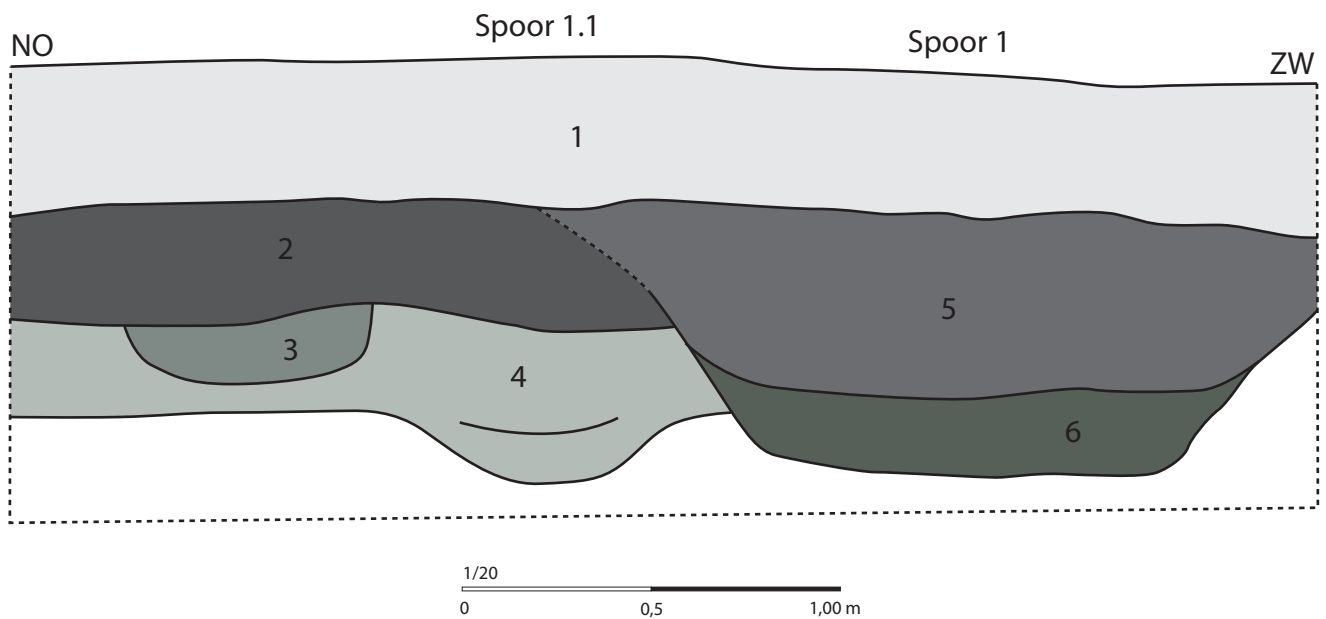
Niveau

■ Vlak

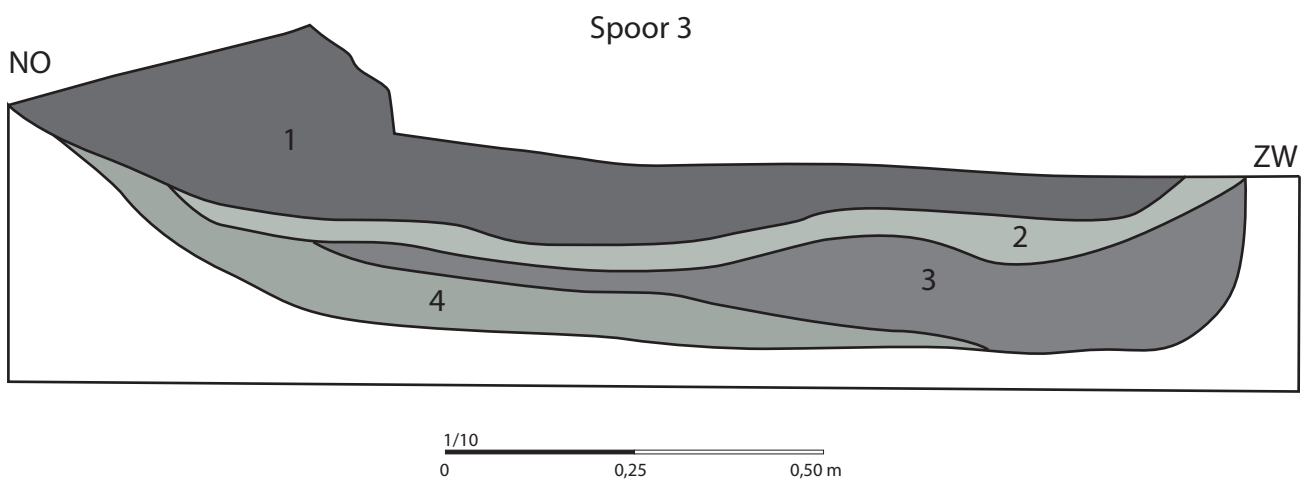
■ Maaiveld

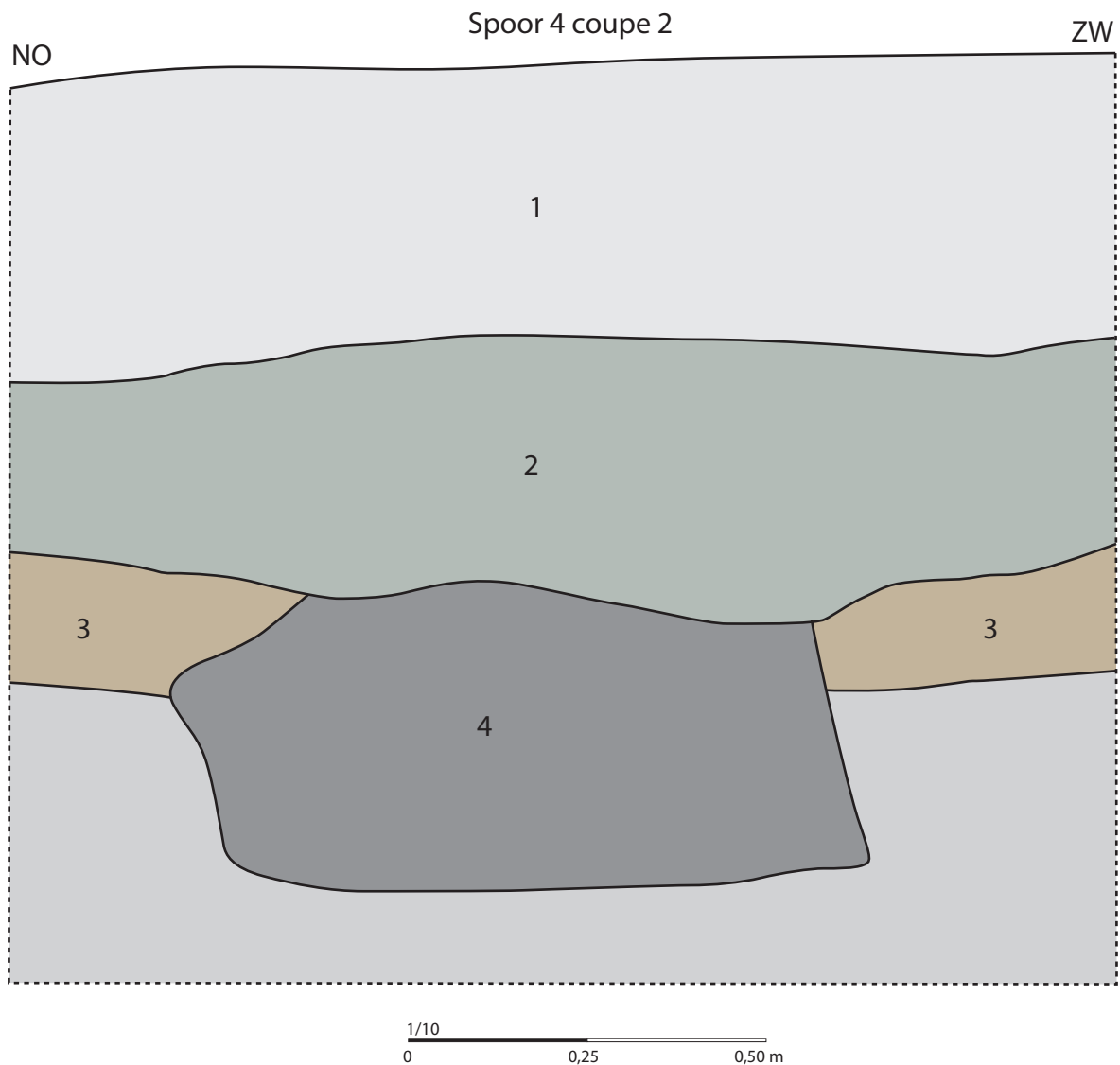
0 1,5 3 6
Meter

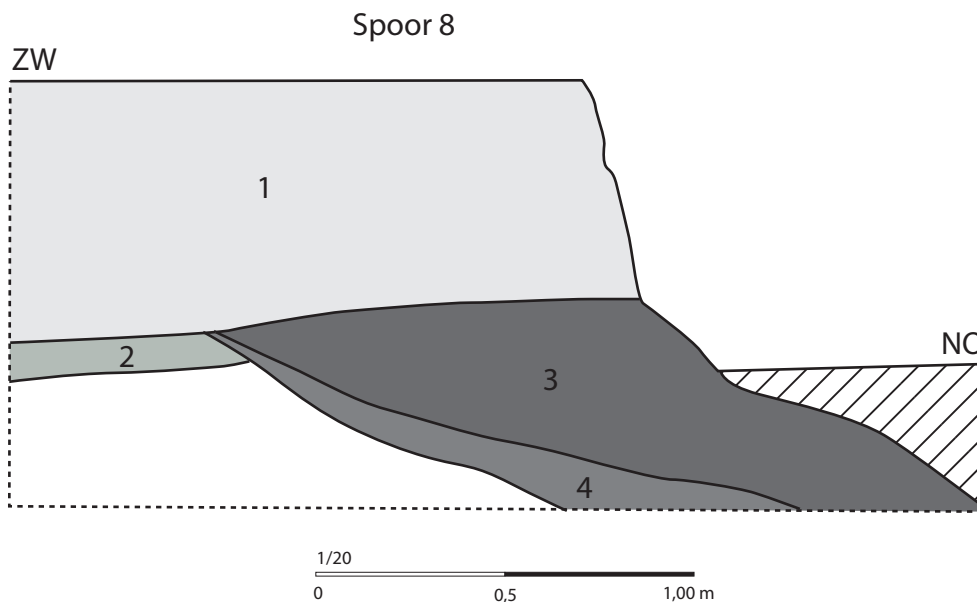
1. laag kasseien waaronder laagje aanvulzand, daaronder : stabilisé
2. compact donkergrijs, bijna zwart kleiig zand, bouwkeramiek, houtskool
3. kuil met zeer veel dierlijke botmateriaal, donkergrijs(groen) kleiig zand, houtskool
4. sp 1.1 : homogeen compact donkergrijs-groen kleiig zand, houtskool
5. sp 1 : compact homogeen donkergrijs-zwart kleiig zand, bouwkeramiek, houtskool
6. sp 1 : compact donkergrijs-groen kleiig zand, houtskool, schelpen

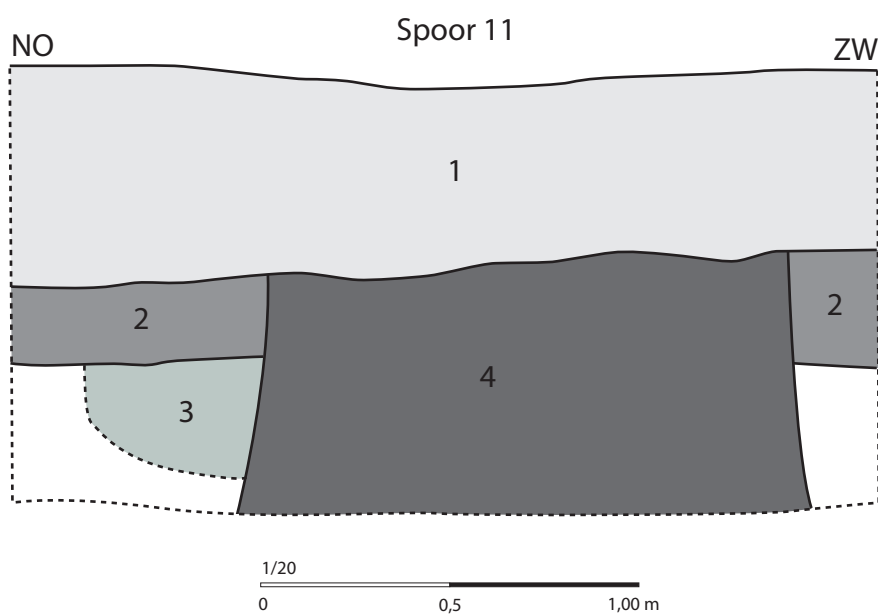
1. donkergrijs compact kleiig zand, bouwkeramiek (baksteen, beige-gele mortel), schelpen, aardewerk
2. groen(grijs) homogeen kleiig zand
3. grijs kleiig zand, aardewerk, houtskool
4. beige-groen homogeen kleiig zand

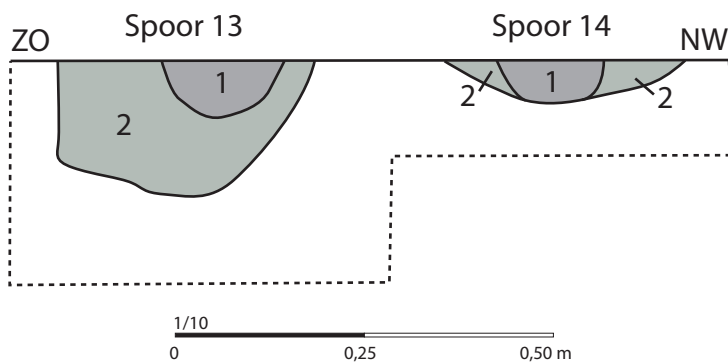
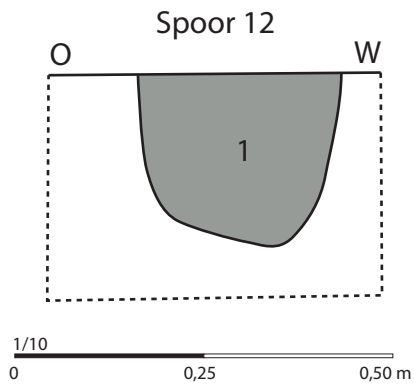
1. laag kasseien waaronder laagje aanvulzand, daaronder stabilisé
2. heterogeen compact donkergrijs-groen gevlekt kleig zand, houtskool, bouwkeramiek (mortel, baksteen)
3. vrij zandige beige-lichtgrijze laag met roestvorming, houtskool in bijmenging
4. uitbraakspoor muur spoor 4 : donkergrijs-groen kleig zand, grote brokken bouwkeramiek (mortel, baksteen), plaatstaal

1. laag kasseien waaronder laagje aanvulzand met daaronder stabilisé
2. B-horizont : compact groen-grijs kleiig zand, houtskool
3. compact donkergrijs vettig kleiig zand, bouwkeramiek (baksteen, mortel), houtskool
4. homogeen compact donkergrijs kleiig zand, houtskool

1. laag kasseien waaronder laagje aanvulzand, daaronder : stabilisé
2. donkergrijs-licht groen gevlekt lemig zand, bouwkeramiek (mortel, baksteenbrokjes), houtskool
3. groen lemig zand, grijs gevlekt
4. donkergrijs kleiig zand, houtskool, aardewerk (gruisfragment grijs aardewerk), mortelbrokjes, schelpengruis

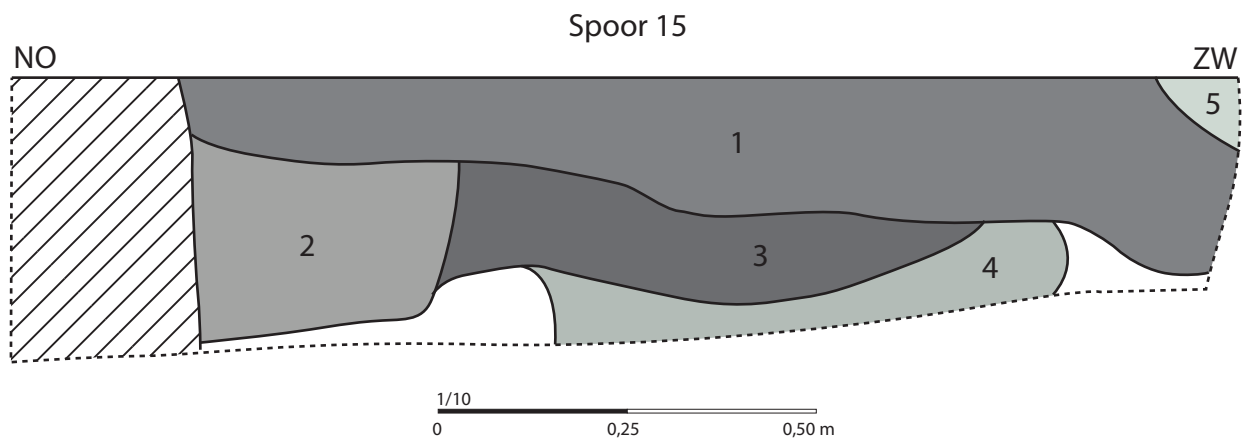

Spoor 13

1. Grijs lemig zand, licht groen gevlekt, houtskool
2. Groen-licht grijs gevlekt lemig zand, houtskool

Spoor 14

1. Grijs-groen gevlekt lemig zand, houtskool, hout
2. Groen lemig zand, grijs gevlekt

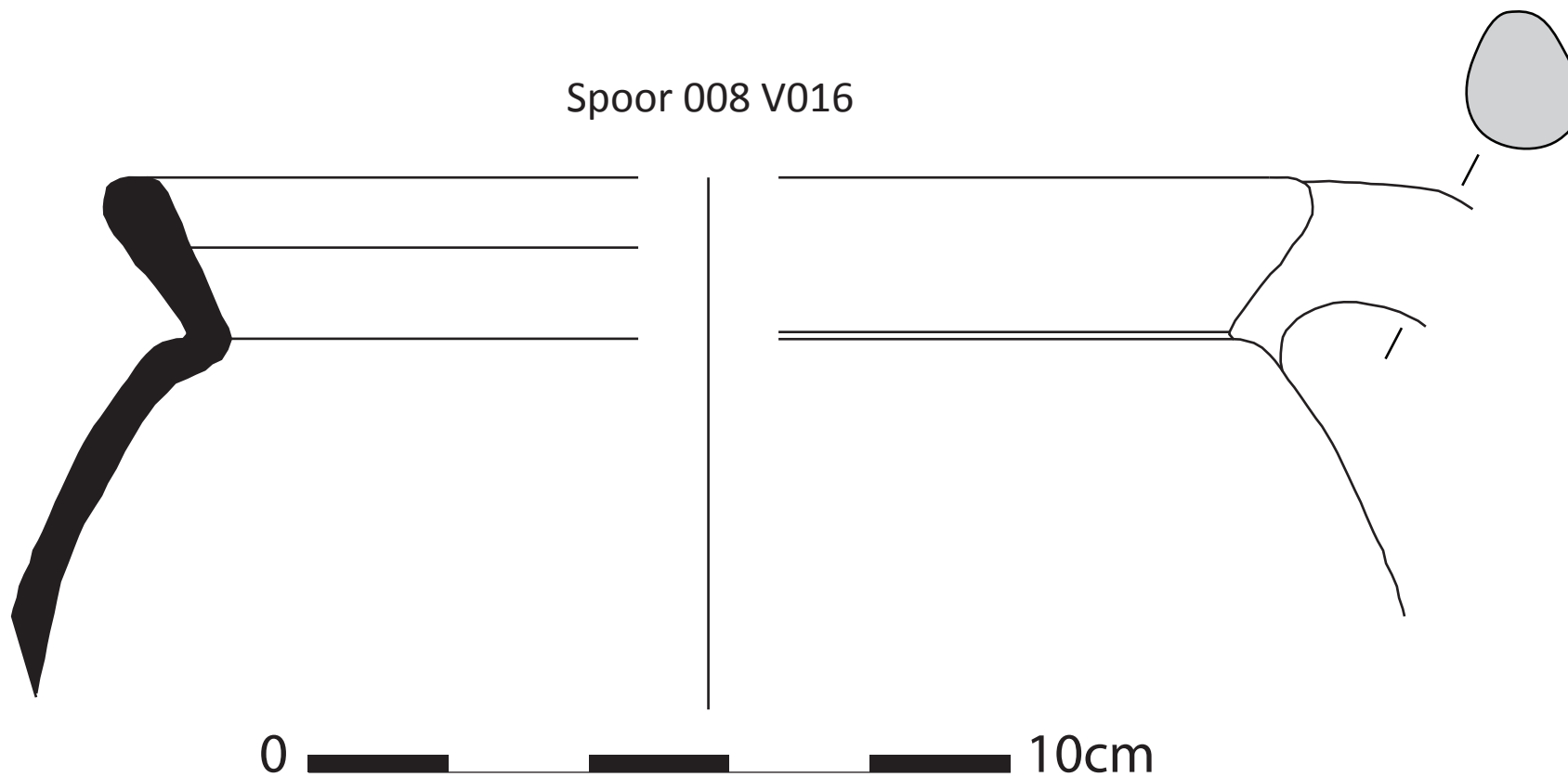

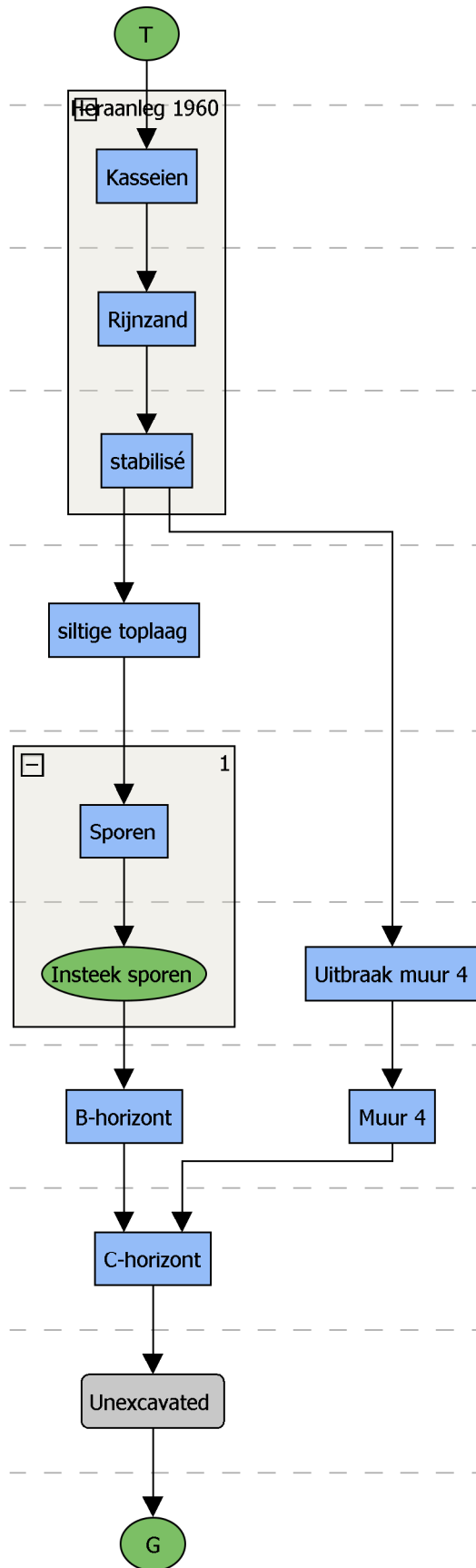
1. homogeen compact donkergrijs kleiig zand, houtskool, mortelbrokjes
2. donkergrijs kleiig zand, licht groen gevlekt
3. dompact homogeen donkergrijs vettig kleiig zand, houtskool
4. groen-grijs gevlekt kleiig zand, lichte roestvorming
5. lichtgrijs-groen kleiig zand

Spoor 003 V015

Spoor 008 V016

Spor	WP	Vlak	Afmetingen (cm)			TAW (m)	Vorm	Kleur			Vulling	Inclusies			Interpretatie	Datering
			Lengte	Breedte	Diepte			K1	K2	K3		I1	I2	I3		
0001	1	1	160	180	36	7,16	LIN	DGR	BL		ZK	KER	HK		GRE, verstoord door waterleiding	
LV0002	1	1	-	-	-	7,68	-	-			-				Munt Karel V, metaaldetectie	16°E
0003	1	1	112	83	43	6,92	OVL	DGR	GRO		ZK	KER	HK	KBW	KL	
0004	1	1	113	50	43	7,33	LIN	RO	GE	PA	KBW				MU, BS 19x19,5x5cm, zichtbaar vanaf 56cm onder maaiveld, bewaard tot op diepte van 101cm, 7 stenen diep, zeer los verband, veel halve stenen, groengrijze kalkmortel zeer los, quasi recupstenen, uitgebroken door aanleg sleuf recente waterleiding	
0005	1	1	59	22		7,36	LIN	BE	GE		KBW				MU, BS 20x8,5x4,5cm, grijze kalkmortel	
0006	1	1	76	63		7,31	ORM	GR	GRO		ZK	KBW			Kuil met baksteen puin, geelbeige baksteen, BS 20,5x21x9x5,5cm	
0007	1	1	221	139		7,37	ORM	DGR			ZK	KBW	MTL		GRE, deel van sp 8	
0008	2	1		82	28	7,28	LIN	DGR			ZK	KER	KBW	MTL	GRE	16°E
0009	2	1		44		7,27	LIN	DGR			ZK	KBW			nutsleiding, recent	
0010	2	1	161	90		6,83	RND	DGR			ZK	KBW	SC		KL	
0011	2	1	180	207		7,09	ORM	DGR	GRO		ZK	KBW	BTO	HK	KL	
0012	2	1	30	30	23	7,2	RND	DGR			ZK	HK			PK	
0013	2	1	29	26	18	7,21	AVK	DGR	GRO		ZK	HK			PK	
0014	2	1	31	29	6	7,21	AVK	DGR	GRO		ZK	HK	HT		PK waarin aangepunte paal die door opvulling gaat	
0015	2	1	376	129	30	7,19	ORM	DGR			ZK	HK	KBW		KL	

Inventarisnr.	WP	Spoor	Vlak	Kwadrant	Profiel	Laag	Materiaal categorie	Aantal	Datering	Beschrijving
0001	2	-	1				MTL	1		Zeshoekig metalen plaatje met perforaties
0002	2	8	1				MTL	1		Hagelbal met gietnaad, diameter 10mm
0003	2	8	1				MTL	1		Metalen ring met dikte van 5mm, diameter ca. 4cm
0004	1	-				vulpakket onder stabilisé, tss sp 2 & 4	MTL	1		Fragment van gesp, mogelijk verguld metaal
0005	1	7	1				MTL	1		Spijker met vierkante schacht en kop, lengte 41mm
0006	1	-	1			recente aanvulling	MTL	3		1 musketkogels, diameter 16mm; 1 mogelijke musketkogel diameter ca. 12mm; 1 fragment loden plaatje met half omgeplooid rand aan één zijde
0007	2	-	-			vulpakket onder stabilisé, noordelijk deel wp	MTL	1		Nagel met daklood, lengte 6,6cm
0008	2	8	1				MTL	2		2 fragmenten van een doosje met deksel, 56x30x26mm
0009	1	1	1				KER	1		Wandfragment lokaal/regionaal grijsbakkend aardewerk, zandmagering
0010	1	3	1			1	KER	1		Wandfragment lokaal/regionaal grijsbakkend aardewerk, zandmagering, aankoesel aan binnenzijde, kookkan/-pot
0011	1	3	1			3	KER	1		Wandfragment met aanzet naar bodem, lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, roetaanslag aan buitenzijde
0012	2	15	1			1	KER	2		1 wand-, 1 randfragment lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, geglazuurd, licht ingesnoerde rand, mogelijk van open vorm (kom)
0013	2	-	1			vulling boven sp 8	KER	2		1 steelfragment van een steelpan, massieve steel, diameter 3cm, uitgehold op uiteinde, glazuurspatten; 1 randfragment van een teil met gietruit, glazuur aan binnenzijde
0014	1	-	1			recente aanvulling	KER	7		1 wandfragment Rijnlands steengoed, weinig diagnostisch; 4 wandfragmenten van één individu, lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, glazuur aan binnenzijde, aanzet naar bodem; 1 wandfragment lokaal/regionaal grijsbakkend aardewerk, geribbeld, kruikwaar; 1 wandfragment lokaal/regionaal grijsbakkend aardewerk

0015	1	3	1				KER	4		1 wandfragment lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, glazuur aan buitenzijde; 2 wandfragmenten lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, glazuurspatten, roetaanslag aan buitenzijde; 1 randfragment lokaal/regionaal grijsbakkend aardewerk, kogelpot met blokrand
0016	2	8	1			1	KER	26		17 rand- en wandfragmenten van één individu : grape in lokaal/regionaal roodbakkend aardewerk, aankoeksel aan buitenzijde; 1 wandfragment met aanzet bodem met uitgeknepen standvoetjes, Hoogversierd; 1 bodemfragment met vlakke bodem, Hoogversierd met figuur van man met baard; 2 bodemfragmenten van zelfde individu met uitgeknepen standvoeten, roodbakkend, glazuur aan binnenzijde; 1 bodemfragment, roodbakkend, standing, aankoeksel aan binnenzijde; 2 randfragmenten roodbakkend, roetaanslag aan buitenzijde, glazuur aan binnenzijde, mogelijk van grape, afgeronde rand; 1 randfragment roodbakkend, glazuur aan binnenzijde, brede bandvormige rand; 1 randfragment grijsbakkend
0017	2	8	1				KER	13		2 bodemfragmenten Rijnlands steengoed (Raeren), kruiken/kannen; 1 randfragment roodbakkend met dekselgeul en tuit; 2 rand-, 1 wandfragment roodbakkend, glazuur, voorraadpot?; 2 wandfragmenten roodbakkend; 1 randfragment bord, roodbakkend, witte sliplaag slecht bewaard; 1 steelfragment van steelpan in roodbakkend aardewerk; 1 randfragment van schaal of bord, roodbakkend; 1 rand-, 1 wandfragment witbakkend aardewerk met sliplaag, gietruit, import uit Noord-Frankrijk, mogelijk lage kom
0018	2	8	1			1	KER	10		1 rand-, 1 wand-, 1 bodemfragment van een papkom, Hoogversierd; 1 wandfragment roodbakkend; 2 randfragmenten roodbakkend, glazuur aan binnenzijde, kamerpot; 1 randfragment van teil in roodbakkend aardewerk, glazuur aan binnenzijde; 1 bodemfragment met uitgeknepen standvoetje, glazuur aan binnenzijde, roetaanslag aan buitenzijde; 1 randfragment van bord in roodbakkend aardewerk, sliplaag versiering op vlag; 1 wandfragment met aanzet naar bodem (uitgeknepen standvoetje) in roodbakkend aardewerk

0019	1	-	1			recente aanvulling	BTO	2		2 kaakfragmenten van rund
0020	2	8	1			1	BTO	1		1 fragment dierlijk bot, vermoedelijk slachtafval
0021	1	5	1			1	KBW	1		geel-beige baksteen, 20,8x9,2x4,8cm
0022	1	4	1			1	KBW	2		geel-beige baksteen, 21,2x10,3x6,1cm & 19x9x5,2cm
0023	1	LV2	1				MTL	1		Muntstuk, Korte van Karel V : ene zijde afbeelding van gekroond hoofd met tekst [CAROLUS DGV IMP HISP REX 1545], andere zijde afbeelding van klimmende leeuw
0024	2	8	1				MTL	1		Fragment van gesp
0025	2	8	1				MTL	2		2 muntstukken : 1 Liard van Albrecht en Isabella : ene zijde wapenschild, andere zijde ster binnen klein wapenschildje met daarrond onbepaalde decoratie; 1 Venuspenning (van Nürnberg ?) : ene zijde wapenschild, andere zijde afbeelding van Venusfiguur met fakkel in rechterhand en onbepaalde attribuut in linkerhand

Fotonr.	Spoor/sporen	WP	Vlak	Windrichting	Aard		Omschrijving/extra info	Datum
					Vlak	Profiel		
0001	1-7	1	1	NO	X			29/06/2015
0002	1-7	1	1	ZW	X			29/06/2015
0003	1	1	1	ZW	X			29/06/2015
0004	3	1	1	NO	X			29/06/2015
0005	4,5,6	1	1	ZW	X			29/06/2015
0006	7	1	1	NO	X			29/06/2015
0007	8,9	2	1	Z	X			29/06/2015
0008	8,9	2	1	N	X			29/06/2015
0009	11-15	2	1	ZW	X			30/06/2015
0010	11-15	2	1	NO	X			30/06/2015
0011	3-4	1	1	O	X			30/06/2015
0012	4	1	1	W		X		30/06/2015
0013	1	1	1	ZO		X		30/06/2015
0014	3	1	1	ZO		X		30/06/2015
0015	4	1	1	Z		X	Coupe 2	30/06/2015
0016	8	2	1	N		X		30/06/2015
0017	12	2	1	Z		X		30/06/2015
0018	13-14	2	1	Z		X		30/06/2015
0019	11	2	1	Z		X		30/06/2015
0020	15	2	1	Z		X		30/06/2015
0021	-	1	1	W	X		Verdieping vlak ter controle noordelijke lange zijde gemeentehuis	30/06/2015

ADEDE

SEARCH & RECOVERY